

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Mezinárodních vztahů

Diplomová práce

2023

Adéla Celerová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Mezinárodních vztahů

**Vliv Francie na její bývalé kolonie:
Případová studie Maroka a Alžírsko**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Adéla Celerová

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2023

Adéla Celerová

Bibliografický záznam

CELEROVÁ, Adéla. *Vliv Francie na její bývalé kolonie: Případová studie Maroka a Alžírsko*. Praha, 2023. 70 stran. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politogických studií. Katedra Mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Irah Kučerová, Ph.D.

Rozsah práce: 130 113 znaků

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje tématu vlivu Francie na její bývalé kolonie. Na příkladu Alžírsko a Maroka analyzuje, jaký vliv má Francie na své bývalé kolonie v současné době, zda vliv přetrvává, a jestli se dá tento vztah označit za formu neokolonialismu. Za pomoci rozboru vztahu obou vybraných zemí s Francií, a následnou analýzou spolupráce ve čtyřech vybraných oblastech práce zkoumá a porovnává, zda je případný vliv bývalého kolonizátora na vybrané země stejný, či zda se liší (případně jaké jsou důvody pro asymetrii přetrvávajících vztahů ve prospěch jedné ze zemí). Práce vychází z teorií realismu, který považuje moc za jádro mezinárodních vztahů, přičemž v tomto případě se nejedná o hard-power, ale spíše soft-power. Dalšími hlavními důležitými teoriemi jsou kolonialismus a neokolonialismus, současně také orientalismus či teorie závislosti. Na základě analýzy vztahů v oblastech zahraniční politiky, ekonomické spolupráce a bezpečnostní spolupráce je v teoretické části porovnán vliv Francie na obě bývalé kolonie, a následně jsou díky této komparaci zodpovězeny výzkumné otázky.

Abstract

This diploma thesis examines the topic of France's influence on its former colonies. Using the example of Algeria and Morocco, analyzes what influence France has on its former colonies at the present time, whether the influence persists, and whether this relationship can be characterized as a form of neocolonialism. Using the analysis of the relationship of the two selected countries with France, and the subsequent analysis of cooperation in four selected areas, the work examines and compares whether the possible influence of the former colonizer on the selected countries is the same, or whether it is different (eventually what are the reasons for the asymmetry of the ongoing relations in favor of one of the countries). The work is based on the theories of realism, which considers power to be the core of international relations, and in this case it is not hard power, but rather soft power. Other main important theories are colonialism and neocolonialism, as the countries were long time under French colonial rule, as well as orientalism or dependency theory, which also deals with the topic of influence. Based on the analysis of relations in the fields of foreign policy, economic cooperation and security cooperation, the influence of France on the two former colonies is compared in the theoretical part, and subsequently, thanks to this comparison, the research questions are answered.

Klíčová slova

Francie, Maroko, Alžírsko, vliv, závislost, neokolonialismus, bývalé kolonie

Keywords

France, Morocco, Algeria, influence, dependency, neo-colonialism, former colonies

Název práce

France's Influence on Its Former Colonies: A Case Study of Morocco and Algeria

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce PhDr. Irah Kučerové, Ph.D. za její čas a odborné rady, které mi pomohly při psaní práce.

Obsah

Úvod	1
1 Metodologický rámec	2
1.1 Výzkumné otázky a cíl práce	2
1.2 Data	3
1.3 Metodologie	4
2 Teoretický rámec – realismus a neokolonialismus	6
2.1 Realismus	6
2.2 Kolonialismus a neokolonialismus	7
3 Vztahy mezi Francií a Alžírskem	12
3.1 Poválečný vývoj	12
3.2 Snaha o získání nezávislosti	13
3.3 Alžírská válka a získání nezávislosti	14
3.4 Politické vztahy po získání nezávislosti	16
3.5 Současnost	18
4 Vztahy mezi Francií a Marokem	21
4.1 Dekolonizace a boj za nezávislost	21
4.2 Současnost	23
4.3 Nový francouzsko-africký summit	24
4.4 Aktuální strategie Francie vůči Africe	26
5 Spolupráce Francie a jejích bývalých kolonií ve vybraných odvětvích	27
5.1 Francie a Alžírsko	28
5.1.1 Zahraniční politika a diplomatické vztahy	28
5.1.2 Ekonomická spolupráce	30
5.1.3 Migrace a bezpečnostní aspekty	32
5.2 Francie a Maroko	36
5.2.1 Zahraniční politika a diplomatické vztahy	36
5.2.2 Ekonomická spolupráce	38
5.2.3 Migrace a bezpečnostní aspekty	39
6 Praktická část: komparace vlivu Francie na Alžírsko a Maroko	43
6.1 V1 – zahraniční spolupráce Francie s bývalými koloniemi, diplomatické vztahy	43
6.2 V2 – ekonomická spolupráce Francie s bývalými koloniemi	45
6.3 V3 – migrace a bezpečnostní spolupráce	46
6.4 V4 – terorismus	47
7 Shrnutí praktické části	48
Závěr	51
Summary	54
Použitá literatura	57
Seznam příloh	61

Seznam použitých zkratk

ALN	Armée de libération nationale
AML	Amis du Manifeste et de la Liberté
CRUA	Comité Révolutionnaire d'Unité et d'Action
FIS	Front Islamique du Salut
FLN	Front de libération nationale
GPRA	Provisional Government of the Algerian Republic
INED	Institut national d'études démographiques
INSEE	Institut National de la Statistique et des Études Économiques
ISIS	the Islamic State of Iraq and the Levant
MTLD	Mouvement pour le Triomphe des Libertés Démocratiques
OIF	L'Organisation internationale de la Francophonie
UDMA	Union Démocratique du Manifeste Algérien

Úvod

V době kolonialismu bylo snahou všech světových velmocí dokázat svoje postavení a svoji pozici pomocí dobývání území, která by si mohly prostřednictvím koloniální nadvlády podmanit. Výjimkou nebyla ani Francie, která byla jednou z největších koloniálních velmocí. Toto impérium zahrnovalo také dva státy v severní Africe – Alžírsko a Maroko, kterým se bude věnovat tato diplomová práce. V současné době jsou státy s francouzskou kulturou, identitou a jazykem sdruženy v rámci Mezinárodní organizace Frankofonie. Vzhledem k dlouhému koloniálnímu působení Francie můžeme předpokládat, že se tam její vliv odrazil, a přetrvává dodnes. Musíme ale také vzít v potaz geografická specifika regionu, což zahrnuje zejména vliv odlišných náboženství v koloniích, což se odráží v různých aspektech, jako je politika či ekonomika. Africké země jsou obecně ekonomicky méně výkonné, probíhá tam pomalejší modernizace, která je způsobena právě politickými výkyvy, horšími přírodními podmínkami ale také neschopností (a mnohdy i nemožností, co se týče financí a technologií) dané přírodní podmínky využít. Proto je potřeba určitá forma spolupráce s bývalou metropolí, kdy ač spojení „přetrvávající vliv“ může působit spíše negativně, do určité míry může přinášet i pozitivní vliv v podobě ekonomické spolupráce, investic, přístupu na evropský trh apod.

Kolonialismus je vzhledem k přístupu koloniální moci, jednání s tamějším obyvatelstvem a závislostí kolonizovaného státu vnímán spíše negativně. Pokud ale v současnosti i tak přetrvává ve formě neokolonialismu, může být mezinárodním společenstvím a normami považováno za přijatelnou formu „spolupráce“? Může to být v případě chudých států vnímáno jako forma pomoci (vztahy jeví se jako neokolonialistické jsou často schovány pod rozvojovou pomocí), vzhledem k tomu, že kolonizátorem je stát vyspělejší, který ten chudší stát podporuje, nabízí mu určité formy spolupráce? Dle autorčina názoru je tento pohled odlišný z pohledu ekonomicky slabšího státu, který ocení určitou formu pomoci, za to z pohledu kolonizátora se může jednat spíše o obohacování, snahu najít nové odbytiště pro přebytky, případně i naleziště přírodních zdrojů, které mohou následně využívat. Z pohledu Francie a jejího vztahu k Alžírsku a Maroku tam ale vyvstává otázka jejich vztahu, vzhledem k tomu, že kolonizace v 19.-20. století probíhala poměrně násilně, a tyto dva státy urputně bojovaly o nezávislost. Promítá se tento jejich postoj vůči Francii do současné spolupráce?

1 Metodologický rámec

1.1 Výzkumné otázky a cíl práce

Diplomová práce se bude zaměřovat na analýzu vlivu Francie (jakožto bývalé metropole) na dvě její bývalé kolonie – Maroko a Alžírsko. Konkrétně bude práce zkoumat, zda francouzský vliv na tyto dvě země přetrvává, v jaké podobě a v jakých oblastech. Důležitou součástí bude také porovnání dvou sledovaných zemí, jestli se míra vlivu liší, případně jaké jsou důvody (souvislost se členstvím v organizaci *Organisation Internationale de la Francophonie*¹, délka kolonizace a způsob dekolonizace). Otázka přetrvávajícího vlivu celkově souvisí zejména s teorií realismu a s neokolonialismem.

První výzkumnou otázkou, kterou byla položena, je „Jakými způsoby se snaží Francie prosazovat vliv v těchto dvou bývalých koloniích?“ Tato otázka je důležitou součástí diplomové práce, neboť se očekává, že praktická část práce, kde bude posuzován, případně porovnán vliv Francie v daných oblastech, přispěje k odpovědi na tuto otázku. První výzkumná otázka přímo pracuje s tím, jak Francie prosazuje vliv, a ve kterých oblastech je ten vliv nejvíce znatelný, což znamená, že hypotézou je, že nějaká forma vlivu tam přetrvává.

Otázka přetrvávajícího vlivu Francie vychází z historických vztahů, kdy Maroko bylo téměř půl století pod její nadvládou, Alžírsko dokonce déle než sto let. Tato rozdílná doba vede k hypotéze, že vliv bude odlišný, a to s ohledem na to, jak se kolonizovaná země postavila k otázce kolonizace (odpor, nepokoje, povstání). S přihlédnutím k tomu, že jsou obě země v rámci Afriky geograficky blízko Evropě (tudíž i své bývalé kolonii), a taky na ekonomickou situaci zemí obecně v Africe, se předpokládá, že i přes komplikované vztahy vůči bývalé metropoli je na nějaké úrovni udržována spolupráce, což znamená, že Francie tam vliv prosazuje, což vyplývá z jejího silnějšího ekonomického postavení, a reflektuje myšlenku realismu o prosazování moci (a jejím udržení po získání nezávislosti).

Další výzkumná otázka bude souviset s neokolonialismem, a to konkrétně: „Lze tento vztah označit za formu neokolonialismu?“. Po analýze vlivu pomocí spolupráce a závislosti v daných oblastech bude posouzeno, jestli vztah mezi Francií a jejími dvěma bývalými koloniemi může být definován jako forma novodobého kolonialismu, případně bude zhodnoceno, jestli je to pro zmíněné africké státy alespoň v nějaké oblasti výhodné.

¹Une histoire de la Francophonie. Organisation Internationale de la Francophonie. Dostupné z : <https://www.francophonie.org/index.php/une-histoire-de-la-francophonie-23>

Hypotézy pro diplomovou práci jsou následující:

- H1: Vliv Francie na Alžírsko a Maroko přetrvává a dá se označit za formu neokolonialismu.
- H2: Vzhledem k delší koloniální nadvládě + drastičtější dekolonizaci a nečlenství Alžírsko v OIF je jeho vztah s Francií méně provázaný než v případě Maroka.
- H3: Francie ze svého vlivu profituje, ovlivňuje to její pozici velmoci, ale přináší to i negativní dopady, například v souvislosti s migrací a integrací lidí z těchto dvou zemí.

1.2 Data

Práce má za cíl analyzovat, zda je možné vliv Francie označit za neokolonialismus, a zda se její chování dá zařadit pod určité formy realismu. Vzhledem k tomu, že se bude jednat o práci, která zkoumá vliv jedné země (ekonomicky silnější, nadřazenější, zemi ze západního světa) na jiné země (ekonomicky slabší, nějakým způsobem závislé, méně vyspělé), zde vyvstává návaznost prosazování způsobu moci na realistickou teorii mezinárodních vztahů. Hypotézou je, že v tomto případě se ale nejedná o tradiční definici realismu, kde je základním rysem prosazování moci pomocí vojenské a silové moci, ale spíše to souvisí s ekonomickou závislostí a navázaností vybraných zemí na Francii. V tomto případě zde může být aplikována i novější teorie neorealismu, jejímž hlavním představitelem je Kenneth Waltz, a která se v určitých aspektech vymezuje od dřívějšího realismu.

Vybranou metodou pro analýzu dat je case study (případová studie dvou vybraných zemí), přičemž si zvolím několik proměnných. Jedná se o případovou studii podobných případů (MSSD – most similar systems designs) – vzhledem k tomu, že obě země jsou bývalými koloniemi Francie a obě jsou zeměmi severní Afriky (můžeme zde pozorovat podobný ekonomický vývoj, politický kontext atd). Cílem práce je analyzovat sféry, ve kterých má Francie na Maroko a Alžírsko nějaký vliv, případně také analyzovat, jak se vliv liší a proč.

Proměnné, konkrétně oblasti, ve kterých budu zkoumat vliv, jsou následující.

- V1 – zahraniční politika bývalých kolonií, diplomatické vztahy
- V2 – ekonomická spolupráce
- V3 – migrace a bezpečnostní aspekty
- (V4) – posouzení terorismu jako kategorie v rámci praktické části

Vliv bude posuzován na každou ze dvou vybraných zemí zvlášť, následně bude porovnáno, zda a ve kterých oblastech se liší. Předpokládá se, že vliv může být brán jak částečně pozitivně, a to v případě například ekonomické spolupráce, kdy je podporována ekonomika země, ale i negativně, jako například v případě migrace nebo terorismu, což jsou témata, která jsou na sebe navázána. V případě nějaké formy spolupráce mezi Francií a bývalými koloniemi, lidé z těchto zemí migrují za lepšími podmínkami právě třeba do bývalé metropole (případně třeba za rodinami, které tam jsou už z dob kolonizace či dekolonizace) a s tím pak může souviset vyšší riziko terorismu, vzhledem k tomu, z jakých sociopolitických podmínek tyto lidé přicházejí.

V rámci každé kategorie (V1-V4) budou stanovena kritéria, za které daná země dostane „bod“ – například v rámci ekonomické spolupráce to bude export, import, kapitál (označeno jako subkategorie = 1,2,3) a podle toho, která země je v rámci daného kritéria více napojena na Francii, tak dostane bod (B=0, B=1). Podle celkového počtu bodů bude zhodnoceno, která země je v dané kategorii více navázána na spolupráci s Francií. Po celkovém sečtení bodů může být shrnuto, jestli se vliv Francie ve vybraných zemích liší, případně to může pomoci odpovědět na stanovené výzkumné otázky nebo také podpořit hypotézu (zejména H2).

1.3 Metodologie

Pomocí kvalitativní metody case study práce analyzuje, jestli je přítomen přetrvávající vliv Francie na její dvě bývalé kolonie, případně v jakých sférách. Tato analýza bude následně porovnána, a budou vyvozeny závěry, jestli tam tedy je nějaký přetrvávající vliv, případně jestli se dá určit, na kterou z vybraných zemí je vliv (spolupráce) větší. Hlavními teoriemi, o které se tato práce opírá je realismus, neokolonialismus a orientalismus.

Prvním kritériem pro porovnání vybraných případů je zahraniční politika. Bude analyzovat, jaké mají Maroko a Alžírsko zahraniční vztahy s Francií. Předpokládá se, že v tom budou zahrnuty částečně i vztahy s EU, jelikož Francie je členem této organizace. Vzhledem k tomu, jaký má obecně Francie přístup ke svým bývalým koloniím je zřejmé, že vztahy s třetími zeměmi, které jsou bývalými koloniemi, bude v rámci zahraničních vztahů EU iniciovat hlavně ona.

Dalším kritériem je ekonomická spolupráce, kdy budou analyzovány toky exportu a importu, které mezi zeměmi probíhají, zda jsou vyrovnané, a o jaké produkty se nejvíce

jedná. Na základě rozboru zahraničního obchodu jak Maroka, tak Alžírka bude definována úroveň spolupráce v této oblasti.

Předposledním kritériem je migrace. Předpokládá se, že vzhledem k faktu, že vybrané země jsou bývalými francouzskými koloniemi, zde probíhá i nějaká spolupráce v oblasti migrace. H1 ale i H3 počítají s tím, že se nějaká forma vlivu na bývalé kolonie vyskytuje, což znamená, že z toho mohou profitovat i samotné země a využít tak možnosti migrovat do Francie. Bude to mít souvislost i s migrací v dřívější době, která se do současnosti projevuje slučováním rodin – pokud v dané zemi bydlí nějakí známí či příbuzní, kteří znají tamní systém, bude pro člověka ze třetí země jednodušší se v dané zemi orientovat (tzv. teorie sítí). Migrace bude souviset i s ekonomickými důvody, kdy nedostatečně funkční ekonomika třetí země bude motivovat její obyvatele k tomu, aby migrovali do země s výkonnější ekonomikou, a pokusili se tak zajistit své rodině lepší zázemí a finance (pokud si to mohou finančně dovolit, případně jak již bylo zmíněno, pokud tam mají nějaké blízké).

S předchozím kritériem komparace souvisí také poslední kritérium, a tím je bezpečnostní situace. Pokud probíhá migrace do bývalé metropole, ale není nějak koordinovaná, příchozí lidé mají problém sehnat práci, bydlení a celkově si zajistit základní lidské potřeby, vede to k demotivaci. Vidina lepšího života v prvním světě se nenaplnuje, což vede k frustraci, a možné radikalizaci. Vzhledem k tomu, že se mají radikálně smýšlející jedinci tendenci slučovat pohromadě, a to většinou v různých okrajových částech města, to představuje hrozbu nejenom pro obyvatele města samotné, ale i pro celostátní bezpečnost v podobě teroristických činů, které Francie v poslední době bohužel hojně zažívá. Okrajové části jsou problematické zejména kvůli kulminaci sociálních nepokojů. Mísí se zde vysoká nezaměstnanost, závislost na sociálním systému francouzského státu, což vede k vyšší koncentraci sociálně-ekonomických problémů, a zmíněné periferie se stávají sociálně vyloučenými oblastmi.

2 Teoretický rámec – realismus a neokolonialismus

V této kapitole se práce zaměří na klíčové pojmy, které jsou důležité pro teoretický základ práce a pro následné zodpovězení hypotézy a výzkumných otázek. Jedná se v první řadě o realismus, který pracuje s pojmem moci, která souvisí s prosazováním vlivu jedné země v jiné zemi. Dalšími důležitými pojmy jsou kolonialismus a na něj navazující neokolonialismus, s tím že z těchto pojmů vychází další modernější teorie orientalismu či teorie závislosti, které zde budou také zmíněny.

2.1 Realismus

Klíčovým pojmem pro představitele teorie realismu je moc, k níž můžeme rozlišit pět přístupů. První přístup se opírá o definici jednoho z nejvýznamnějších politologů, který se věnoval realismu v mezinárodních vztazích, Hanse Morgenthau², podle kterého je moc psychologickým vztahem mezi tím, kdo ji vykonává a mezi tím, na tom je vykonávána. To, že jeden stát vykonává moc nad druhým vede k tomu, že je jsou cíle státu přizpůsobeny tomu, kdo moc vykonává. Moc má tedy poměrně relativní charakter, protože ji nelze přiřadit státu, ale vztahu dvou či více států. Druhým přístupem je ukazatel, který vykonávanou moc měří. Zdroje mohou být různé, například ekonomická vyspělost, efektivnost vlády, vojenské schopnosti a další. V rámci realistických přístupů se liší pohled na roli těchto zdrojů, neorealisté se například soustředí na zdroje moci plynoucích z vojenských schopností státu. Třetí pojetí se snaží vyhodnocovat moc podle výsledků působení. Základním testem je válka, která má výsledek jenž může sloužit jako ukazatel moci – silnější stát vyhraje a získává větší moc, slabší stát prohraje a jeho moc slábne. Čtvrtým přístupem je přístup k moci jako ke strukturálnímu jevu, používaný zejména kritickými teoriemi, kdy teoretici pracují s mocenským účinkem na různé struktury, v nichž aktéři působí. Představitelem kritických teorií je i feminismus, který upozorňoval na to, že v západních strukturách byla mužům propůjčována strukturální moc nad ženami, či dalším příkladem může být zvýhodňování rodilých mluvčích angličtiny v mezinárodních vztazích, či zvýhodňování stálých členů Rady Bezpečnosti OSN. Posledním přístupem je tzv. soft-power, což je pojem, který nepracuje s použitím materiálních zdrojů, nýbrž působením státu jako vzor, s nímž se ostatní státy mohou ztotožňovat. Jedná se zejména o příklad působení americké demokracie.³

²Morgenthau, H. J. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1948.

³Kratochvíl, Petr a Drulák, Petr. *Encyklopedie Mezinárodních vztahů*. Portál: Praha, 2009. Str. 179-182.

S realismem se úzce pojí také pojem hegemonie. Tento pojem byl do teorie mezinárodních vztahů rozpracován Robertem Keohanem⁴ a jedná se o pojem, který znamená dominanci nebo vůdcovství. V politice je tento pojem obvykle používán ve vztahu role aktéra k mezinárodnímu systému. Zjednodušeně, hegemonem je takový aktér, který drží největší moc, u níž rozlišujeme dva typy: soft-power (vliv hegemonu nebo jeho vůdcovská role) a hard-power (násilné použití moci a dominance).⁵

Hegemonie ve smyslu dominance je vědci chápána jako dominance jednoho státu nad ostatními nebo ekonomická a vojenská převaha, její chápání není omezeno jen na možnosti aktéra, ale také na jeho zájmy. Hegemon má takovou moc, díky níž může nastavit mezinárodní pravidla a dohlížet na to, aby byla dodržována. Podmínkou pro dominanci není jen schopnost držet moc, ale také vůle ji provádět. Tuto teorii rozvíjí Susan Strange v rámci konceptu strukturální moci⁶, jež je definována jako „moc, která vytváří a určuje struktury globální politické ekonomie mezi státy, jejich institucemi, ekonomickými společnostmi a v neposlední řadě také mezi působícími vědci a ostatními profesionály“.⁷

V případě hegemonie ve smyslu vůdcovství nehraje k úspěšnému hegemonickému vládnutí tak velkou roli přímá moc (hard-power). Velkou roli hraje tedy spíše nepřímá moc (soft-power), která představuje nehmotný aspekt kontroly skrze schopnost hegemonu přenášet ideologii, která je akceptovaná ostatními státy. V tomto případě není tak důležitý samotný hegemon, ale pohled mezinárodní společnosti a zájmy ostatních.⁸

2.2 Kolonialismus a neokolonialismus

Termín *kolonialismus* značí určitý typ nadvlády, konkrétně se jedná o kontrolu území či obyvatelstva méně vyspělé země z pozice země vyspělejší za účelem rozšíření vlivu a moci. Nejčastějším motivem je ekonomické obohacení, zejména kontrola nad nerostnými zdroji a jejich následné využívání. Typickým znakem kolonialismu je osídlení kolonizovaných území obyvateli pocházejícími ze země kolonizátora. V případě, kdy se nejedná o formu osídlení, ale pouze o podíl na rozhodovacích procesech, hovoříme o pojmu imperialismus. Ten je založen na podobných principech jako kolonialismus, kdy existuje

⁴Keohane, R. O. (1989). *International Institutions And State Power: Essays In International Relations Theory*. Westview Press.

⁵Dirzauskaite, Goda a Ilinca, Nicolae Cristinel. *Understanding "Hegemony" in International Relations Theories*. Development and International Relations: Aalborg University, 2017. Str. 17-18.

⁶Strange, Susan. *States and Markets*. Continuum: London and New York, 1994. Str. 24-25.

⁷ibid.

⁸ibid.

struktura institucí, prostřednictvím kterých nadřazená země prosazuje moc a své zájmy. Pokud taková struktura není vytvořena, jedná se o neformální imperialismus, který může být synonymem pro nekolonialismus. Hlavním rozdílem mezi kolonialismem a imperialismem je ten, že imperialismus je politikou rozšiřování vlivu, a kolonialismus je praxí získávání kontroly nad územím.⁹

Znakem silného a mocného státu bylo vlastnictví kolonií. Všechny státy, které chtěly dokázat svoji pozici na mezinárodním poli dobývaly a vlastnily kolonie, a tak i Francie začala kolonizovat a šířit svůj vliv. Kolonialismus značí systém přímé politické závislosti zemí většinou z třetího světa, ekonomicky slabších, na ekonomicky silnějším aktérovi z vyspělého, západního světa. Tato ekonomická nadvláda přinášela kolonizátorovi = metropoli ekonomický rozvoj, těžili zejména z tamního nerostného bohatství, případně využívali levnější pracovní sílu z kolonizovaných zemí. Z pohledu realismu bylo získání kolonií symbolem jejich vojenského postavení a vyjádřením postavení v mezinárodní politice. Koloniím to mohlo pomoci ve zlepšení ekonomického růstu, pronikání evropského vlivu, ale na druhé straně se ve většině případech kolonizátoři v zemích chovali k tamnímu obyvatelstvu dost podřadně, jak již bylo zmíněno, využívali je jako levnou pracovní sílu, zanechávali za sebou zničené životní prostředí, a celkově profitoval především kolonizátor. V mnoha koloniích probíhal vůči kolonizaci velký odpor, což je případ Alžírsko a Maroko, kterými se zabývá tato práce.¹⁰ V současnosti je kolonialismus některými považován za příčinu nestability a chudoby v zemích třetího světa.

Termín *nekolonialismus* byl poprvé zmíněn francouzským autorem Sartrem, později byl aplikován v souvislosti s procesem dekolonizace zemí afrického regionu. Pojem pracuje s ekonomickou nerovnováhou mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi. Bohaté země vykořisťují chudší, zatímco si tam ponechávají vliv prostřednictvím ekonomického tlaku. Země tedy sice dosáhly nezávislosti, ale jsou stále závislé na metropoli v důsledku nízké úrovně ekonomického vývoje, který je nastaven tak, aby nejlépe vyhovoval metropoli a jejím zájmům v zemi. Tato teorie pramení z kolonialismu a zahrnuje také imperialistické tendence, ne však ve formě vojenské, ale prostřednictvím ekonomických prvků.¹¹

⁹Horvath, Ronald J. *A Definition of Colonialism*. *Current Anthropology* 13, no. 1 (1972): 45–57. <http://www.jstor.org/stable/2741072>.

¹⁰Žaloudek, Karel. *Encyklopedie Politiky*. Libri: Praha, 2004. Str. 191-192.

¹¹Waltz, Kenneth. *Theory of International Politics*. Waveland Press, 2010.

V souvislosti se zmínkou o imperialismu ve spojitosti s předchozím pojmem kolonialismus může být neokolonialismus označován jako *neformální imperialismus*, kdy nejsou vytvořeny instituce pro správu, a může to být poměrně nenápadná cesta, jak prosadit vliv. Aktivity bývalého kolonizátora lze označit za rozvojové úmysly, a nelze jej tedy stoprocentně prokázat. Vytvoření formálního impéria by v dnešní době bylo vnímáno v rámci mezinárodních vztahů a v rámci principu suverenity negativně, proto je tedy v rámci neokolonialismu vztah držen v neformální rovině.¹² V rámci afrického kontinentu byl pojem neokolonialismus rozpracován Kwame Nkrumahem, který byl velkým kritikem imperialismu a kapitalismu a označoval jej za formu vykořisťování méně rozvinutých částí světa. Podle něj je hlavní myšlenka neokolonialismu v tom, že stát je teoreticky nezávislý, ale reálně je jeho ekonomický systém a s tím související ekonomický systém řízen zvenčí. Kontrola probíhá většinou prostřednictvím ekonomických či finančních prostředků ze strany bývalého kolonizátora.¹³

Během dekolonizace, období boje za získání nezávislosti na koloniích, se většině afrických zemí podařilo získat (alespoň formálně) nezávislost, i když v případě některých zemí byly tyto snahy provázeny relativně krvavými boji. Tak to bylo i v případě Francie, která nechtěla své kolonie pustit, a nezávislost byla vydobyta se zanecháním velkých ztrát, a celkově to ovlivnilo budoucí vztahy a postoje kolonií vůči metropoli do budoucna. *Neokolonialismus* je definován jako finální fáze *imperialismu*, kdy vyspělé země mají určitou dominanci nad zeměmi rozvojovými či zaostalými, a to z důvodu udržení moci, případně obohacení či hledání nových odbytišť. Po získání nezávislosti sice země získaly formální samostatnost, ale určitá míra závislosti na bývalé metropoli zde stále přetrvává. Vzhledem k předchozí koloniální éře, kdy kolonizátor byl nadřazen nejen ekonomicky, ale také politicky či kulturně, není možné, aby se země ze dne na den vymanila z vlivu, když byla na kolonizátorovi závislá někdy i ve všech aspektech fungování státu. Proto je tedy dekolonizace spíše formálním aktem, ale v realitě země nemá prostředky na to, aby mohla ekonomicky či politicky efektivně fungovat, a potřebuje tak stále určitou formu spolupráce. Tato spolupráce by neměla fungovat jako vykořisťování, podřazenost či omezování suverenity, v tom by se měl neokolonialismus lišit od kolonialismu.¹⁴

¹²Horvath, Ronald J. *A Definition of Colonialism*. *Current Anthropology* 13, no. 1 (1972): 45–57. <http://www.jstor.org/stable/2741072>.

¹³Nkrumah, Kwame. *Neo-Colonialism, the Last Stage of Imperialism*. London: Thomas Nelson & Sons, 1965.

¹⁴Rahaman, Shafiqur; Yeazdani Rawshan a Mahmud, Rashed. *The untold history of neocolonialism in Africa (1960-2011)*. *History Research*, 2017, 5.1. Str. 9-16.

Pro neokolonialismus se vyskytují určité znaky, jedná se o:

1. významnou podporu skrze zahraniční kapitál
2. podporu politického vedení, které je nakloněno ve prospěch zemi praktikující neokolonialismus
3. výskyt vojenských základů
4. poskytování objemných půjček
5. existence vojenských, hospodářských a politických smluv.¹⁵

Dalším pojmem, který se také zabývá tématem *postkolonialismu* (období po získání nezávislosti) je termín *orientalismus* autora Edwarda Saida. Podle Saida můžeme najít značné rozdíly mezi Západem (vyspělým světem), který označuje jako Okcident, a Východem (rozvojový svět) označovaným jako Orient, a to v mnoha odvětvích zahrnujících například velmi odlišné institucionální uspořádání. Západ udržuje nad Východem určitou nadvládu, orient je zobrazován jako zaostalý a podřadný, něco, co je potřeba ovládat, a Západ je ten mocensky vyspělý. Tento pohled na vztah Západu a Orientu je založen na mocenských konfiguracích, které byly nastaveny již od počátků nadvlády Západu a taktéž dominance v koloniální sféře nad Orientem sahající až do současnosti.¹⁶

Posledním aplikovaným pojmem souvisejícím s vlivem a nadvládou je *teorie závislosti*, jež je souborem idejí zabývajících se vlivem ekonomických aktivit v zemích třetího světa. Teorie se zabývá souvislostí mezi rozvojovými a rozvinutými, industrializovanými zeměmi. Podle této teorie mají technologie, finanční kapitál a manažerské dovednosti, které vznikají v rozvinutých zemích potenciál poškodit rozvojové země, a to proto, že dovezené technologie neberou v potaz relativní faktor nebo úroveň hojnosti. Tyto technologie jsou obvykle spojeny s vysokým kapitálem a vysokou úrovní dovedností. Vzhledem k tomu, že rozvojové země nemají vysoký kapitál nebo dovednosti to způsobí, že se nebudou plně podílet na procesu produkce (především ve fázi vývoje a inovací), a také budou zbaveni podílu na přidané hodnotě na výrobě. Znamená to tedy, že vzhledem k této absenci budou závislí na rozvinutých státech, které jim poskytnou chybějící kapitál a dovednosti, ale zároveň tím budou mít produkci pod kontrolou.¹⁷ Hlavními autory, kteří v rámci Prebisch-Singer hypotézy formulovali tuto teorii jsou argentinský ekonom Paul

¹⁵Figura, Ivan. Co je neokolonialismus. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965. Str. 23.

¹⁶Said, Edward W. *Orientalism*. New York: Vintage, 1994.

¹⁷Ahiakpor, James C. W. *The success and failure of dependency theory: the experience of Ghana. International organization* [online]. New York, USA: Cambridge University Press, 1985, 39(3), 535-552 [cit. 2022-10-18]. ISSN: 0020-8183. Dostupné z : doi :10.1017/S0020818300019172.

Prebisch a britsko-německý ekonom Hans Singer. Tito dva ekonomové došli nezávisle na sobě k podobným závěrům, proto jsou jejich jména s touto teorií spojována dohromady. Hlavní hypotézou je, že nedostatečný rozvoj země souvisí s periferní pozicí, která ovlivňuje ekonomické postavení v rámci světové ekonomiky. Dalšími autory, kteří pracují s touto teorií je například brazilský sociolog Fernando Henrique Cardoso, nebo americko-německý ekonom a historik Andre Gunder Frank.¹⁸ Frankova teorie závislosti souzní se Saidovou teorií orientalismu a v neposlední řadě s tématem souvisí i teorie Immanuela Wallersteina centrum-periferie-semiperiferie.

¹⁸Kratochvíl, Drulák. Encyklopedie mezinárodních vztahů. str. 304-305.

3 Vztahy mezi Francií a Alžírskem

V kapitole vztahy mezi Francií a Alžírskem bude nejprve stručně popsán historický vývoj od doby poválečných let až po vyhlášení nezávislosti, a to zejména proto, že tato éra a události s ní související mají vliv na vztahy Alžírsko a Francie až do dnešní doby. Následně se kapitola zaměří na některé události z posledních let, které mohly mít vliv na vztahy mezi zeměmi. Hlavní část kapitoly bude zaměřena na francouzsko-alžírské vazby, a to v oblastech zahraniční politiky, ekonomické spolupráce, migrace a bezpečnostní spolupráce. To pak bude hlavním podkladem pro praktickou část, ve které budou dva vybrané případy této studie (Maroko a Alžírsko) porovnány ve vztahu k Francii, a následně vyhodnoceno, zda je možné určit, jestli jedna z vybraných zemí má vztahy značně lepší/horší, a zda může být hypotéza potvrzena či vyvrácena.

3.1 Poválečný vývoj

Po Druhé světové válce bylo potřeba vyřešit otázku uspořádání kolonií, a z toho důvodu byla generálem de Gaullem v roce 1944 svolána konference v Brazzaville (hlavním městě francouzského Konga). Většina států (v čele v USA) zastávala myšlenku sebeurčení národů, a také neudržitelnost kolonií a nutnost změny jejich postavení. Francie chtěla po prohrané válce obnovit svoje mezinárodní postavení a moc, a nechtěla jen tak pustit kolonie a umožnit jim nezávislost. V plánu bylo vytvoření územních samosprávních celků a zavedení nových zákoníků, které by byly koordinovány ve vztahu k „francouzské federaci“ – občané z kolonií by byli reprezentováni v budoucím francouzském ústavním shromáždění. Tato myšlenka ztroskotala zejména proto, že vůbec nebrala v potaz jakoukoliv ideu samostatnosti nebo nezávislosti kolonií na Francii, všechny možnosti vývoje mimo francouzské společenství, i možnost vlastní ústavy v budoucích samosprávních územích kolonie byla popřena. Konference byla tedy sjednána především za účelem redefinice francouzské koloniální správy, nikoliv za účelem diskuse o případné dekolonizaci, jak bylo myšleno některými Západními státy. Pozitivním výsledkem konference bylo zrušení všech forem nucených prací, byly povoleny odbory a bylo přijato sociální zákonodárství i pro domorodé obyvatelstvo. Dva roky po konferenci bylo rozšířeno francouzské občanství i na občany v rámci kolonií, nepřinášelo to však výhody stejné, jako měli občané v metropoli.¹⁹

¹⁹Smith, Tony. *A Comparative Study of French and British Decolonization*. *Comparative Studies in Society and History* 20, no. 1 (1978): 70–102. doi:10.1017/S0010417500008835. Str. 73-74.

3.2 Snaha o získání nezávislosti

S koncem Druhé světové války a s rozšiřujícími se nacionalistickými myšlenkami začali i alžírští vlastenci volat po samostatnosti. Začalo narůstat napětí mezi alžírskými Araby a francouzskými kolóny, což přerostlo až v násilné střety ve městě Sétif. Francouzi na potlačení těchto nepokojů vyslali armádu, v důsledku těchto bojů bylo zabito až několik tisíc tamních Arabů. Alžírská strana AML (Amis du Manifeste et de la Liberté), která byla za vyvolání nepokojů zodpovědná, byla označena za nezákonnou a mnoho jejích členů bylo v návaznosti na události uvězněno. Jedním ze zatčených byla i klíčová postava boje za nezávislost Alžírsko Ferhat Abbás, který založil stranu UDMA (Union Démocratique du Manifeste Algérien), jež požadovala svobodné, sekulární a republikánské Alžírsko, ve volné federaci s Francií. Po amnestii v roce 1946 se z exilu vrátil Messali Hadj (reprezentant alžírského nacionalismu a boje a svobodu, později důležitá figura během Alžírské války) a založil stranu MTLD (Mouvement pour le Triomphe des Libertés Démocratiques), která nabyla na popularitě mezi všemi sociálními skupinami obyvatel, a záhy se stala oponentem myšlenky federativního uspořádání, navrhované UMDA. V roce 1947 byl Národním shromážděním schválen tzv. Organický statut, který požadoval vytvoření alžírského shromáždění, s jednou komorou reprezentující Evropany a „záslužné“ muslimy a druhou komorou reprezentující zbytek (více než 8 milionů) zbývajících muslimů. Kromě jiného byla uznána arabština jako úřední jazyk. V roce 1947 ve volbách zvítězil Hadj se svou stranou MTLD, která byla pro Francouze méně přijatelná, protože požadovala radikálnější změny než Abbás. Strana ve shromáždění získala 9 křesel (UDMA 8, vládně schválení nezávislí 55), ale stále měla prostor vyjadřovat své protifrancouzské naladění. Tyto nálady vedly v roce 1952 k demonstraci, při které byl vůdce strany Hadj zatčen a deportován do Francie, čímž byla strana poměrně oslabena. Extrémističtí podporovatelé koloniální nadvlády využili této situace a snažili se přesvědčit francouzskou vládu, že je potřeba podniknout přísná opatření proti narůstajícímu hnutí pro nezávislost.²⁰

V roce 1950 byla založena nová skupina, CRUA (Comité Révolutionnaire d'Unité et d'Action), která v Alžírsku vytvořila vojenskou síť zahrnující šest regionů, jejichž cílem bylo získání podpory pro rebelii a nabytí zbraní, zásob a zdrojů. Posléze se přejmenovala na FLN (*Front de Libération Nationale*) – fronta národního osvobození s ozbrojenou složkou

²⁰Metz, Helen Chapin a Library of Congress. Federal Research Division. *Algeria: A Country Study*. (Online). 1994. Dostupné z: https://tile.loc.gov/storage-services/master/frd/frdcstyd/al/algeriacountryst00metz_0/algeriacountryst00metz_0.pdf. Str. 40-44. [Cit. 12.5.2023].

ALN (Armée de Libération Nationale), které se staly dvěma nejdůležitějšími skupinami následné války za nezávislost. Dne 1. 11. 1954 FLN spustila sérii útoků v různých částech Alžírsku, proti policejním stanicím, skladům, komunikačním zařízením a veřejným službám. Strana se snažila být výhradní stranou bojující za národní osvobození, což se jí za pomoci potlačování konkurenčních skupin podařilo, a záhy se tak stala hlavní silou bojující za nezávislost Alžírsku. Francouzi v té době řešili problémy i v dalších svých koloniích (válka ve Vietnamu, problémy v dalších afrických zemích, prosazování dekolonizace), a tak byl začátek války načasován velice výhodně. Cílem FLN bylo obnovení alžírského státu, suverenity, demokratických a sociálních principů v souladu s Islámem. Francouzský ministr vnitra okamžitě zareagoval, se slovy, že „Jediným možným prostředkem negociace je válka“.²¹

3.3 Alžírská válka a získání nezávislosti

Útoky ze strany FLN se začaly stupňovat, ALN bojovala vzhledem k menšímu počtu vojáků guerillovým způsobem. Francouzští vojáci měli během dne kontrolu nad vesnicemi či městy, v noci přišli povstalci a snažili se zde rekrutovat nové vojáky a získávat podporu proti francouzským vojákům. Francouzi reagovali vytvořením tzv. bezpečnostních zón, které byly hlídány armádou a nesměl tam vstoupit nikdo jiný než místní obyvatelé. Francouzská armáda měla až 500 000 vojáků, do boje zapojila i vrtulníky a bombardéry, kdežto ALN měla pouze 20 000 vojáků, takže převaha Francie byla znát. V roce 1955 se FLN společně s vedením ALN snažila rozpoutat povstání, kterým chtěli vyjádřit sounáležitost s ostatními arabskými národy, které ale bylo Francouzi velmi rychle potlačeno. V návaznosti na tyto události začalo vojenské vedení více využívat svých pravomocí stanovených v rámci ustanovení výjimečného stavu, vyhlášeného pár měsíců před tímto incidentem.²²

Během vládní krize ve Francii v roce 1955, po které byla sestavena vláda „republikánské fronty“ se do popředí více dostala otázka Alžírsku, a Francie tak byla připravena ukončit gerilový boj. Alžírsko odmítalo jakékoliv ústupky, v čele protestujících, kteří prosazovali pokračování ozbrojených konfrontací byli členové tzv. „černé nohy – pied noirs“, což byli potomci Francouzů, kteří se narodili v Alžírsku v době před získáním nezávislosti a v roce 1962 tvořili asi 13 % obyvatel Alžírsku.²³

²¹ Metz, Helen Chapin, and Library Of Congress. Federal Research Division. *Algeria: A Country Study*. Str.44-45.

²² Beránek, Zdeněk. *Stručná historie států: Alžírsko*. Praha: Libri, 2007. Str. 72-74.

²³ Nálevka, Vladimír. *Světová politika 20. století II*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan, 2000. Str. 158.

Francouzům se dařilo svou přítomnost v Alžírsku navyšovat, nicméně politicky a vojensky se jim moc nedařilo – většina příslušníků národního hnutí se sdružovala pod FLN, a nabývali úspěchů i na mezinárodním politickém poli. V roce 1956 byl svolán Soummamský kongres, kde se sešli zástupci FLN za účelem nalezení dohody o budoucí podobě alžírského odboje. Alžírsko bylo rozděleno na 6 provincií, ALN byla změněna ve skutečnou armádu, byl přijat nový politický program a bylo rozhodnuto o idey úplné a nedělitelné samostatnosti.²⁴

Od roku 1957 se otázkou Alžírska zabývala i Organizace spojených národů, jež vydala rezoluci za příslibem mírového řešení konfliktu, která ale probíhala v době bitvy o Alžír, která přinesla FLN neúspěch, a tak ani otázka mírového řešení nebyla na pořadu dne. Francie byla mírovému řešení nakloněna o něco více, v dalším roce vydalo Národní shromáždění zákon, který počítal s právem jednotlivých etnik na sebeurčení v rámci zámořských území, a stanovoval základy pro pozdější federaci. Ve Francii ale probíhala politická krize, podpořena nepokoji nejen v Alžírsku (ve kterém v té době vypukl puč), ale i v dalších koloniích, a Francouzi tak požadovali převzetí moci generálem de Gaullem. Ten okamžitě vyhlásil ukončení politické angažovanosti francouzských vojáků, ale zároveň jako podmínku pro ukončení sporu stanovil kapitulaci ALN. FLN tuto nabídku odmítla a hned vzápětí vytvořila v Tunisku exilovou vládu, na což de Gaulle reagoval zahájením ofenzívy. I přes úspěchy francouzského tažení válka stále nesměřovala k mírovému řešení, a tak de Gaulle v roce 1959 uznal právo Alžírska na samostatnost. To se nelíbilo přívržencům pied-noirs, a začala opětovná vzpoura, která ale netrvala dlouho, jelikož de Gaulle trval na svých stanoviscích a odmítal jednat s radikály. Na základě referenda, ve kterém se 70 % voličů vyslovilo pro samostatnost, de Gaulle potvrdil odhodlání ukončit dekolonizační proces v Alžírsku. Proti tomu se ale postavili bývalí koloniální generálové, a snažili se pomocí puče udržet integritu Alžírska s Francií, což bylo ale po třech dnech rozpuštěno (i když někteří z generálů dále pokračovali v teroristických aktivitách v rámci Organizace tajné armády, která měla na svědomí přes 10 000 atentátů). V roce 1962 se uskutečnily francouzsko-alžírské hovory, nejen v rámci Evianu, ale později i Lugrinu a Les Rousses. V březnu téhož roku byly podepsány dohody o zastavení palby, byli propuštěni političtí vězni a bylo přislíbeno vyhlášení referenda o nezávislosti. Ta byla oficiálně vyhlášena 1. 7. 1962.²⁵

²⁴Nálevka Vladimír. Světová politika ve 20. století II. Str. 77-78.

²⁵ ibid. Str. 159-162.

3.4 Politické vztahy po získání nezávislosti

Po vybojování nezávislosti Alžírsko prohlásilo, že jakýkoliv zásah do jeho vnitřních záležitostí ze strany Francie je neakceptovatelný, přestože si zachovali určitou míru spolupráce. Ihned po získání nezávislosti nastaly spory mezi FLN, která měla podporu Provizorní vlády GPRA v čele s Ben Youssef Ben Kheddou, a ALN, která obviňovala FLN z přijetí nevýhodných podmínek nezávislosti. V zemi vládl od března roku 1962, kdy bylo vyhlášeno příměří, chaos. Probíhaly útoky na muslimské bojovníky francouzské armády, tzv. harky, kteří byli ponecháni v Alžírsku, a byli tak hromadně mučeni, zabíjeni, mnohdy i s celými svými rodinami. Alžírsko bylo na pokraji jak ekonomické, tak politické krize, v září byla vyhlášena Alžírská lidově demokratická republika v čele s Benem Bellou. Země se postupně začala přiklánět k autoritativnímu režimu, velkou moc měla armáda a chyběla legitimita režimu. Bella se snažil eliminovat opozici a potlačovat jakékoliv náznaky odboje, až se Fronta národního osvobození stala jedinou legální stranou. Po kolóních v zemi zbylo velké množství půdy, která byla organizována do tzv. systému samosprávy, ten ale nebyl efektivní, a ekonomické problémy se nadále prohlubovaly. Krize vyvolala nejen nedostatek potravin, ale i obrovský nárůst nezaměstnanosti. K ekonomické krizi se přidala i krize bezpečnostní, kdy bylo proti Bellovi vedeno povstání, které souviselo s nároky Alžírska na pohraniční území Maroka. To nakonec vyvrcholilo ozbrojeným střetem, ale Maroko svých územních nároků nedosáhlo. Bellova pozice sice nebyla oslabena, ale narůstaly ekonomické problémy, které nebyl schopný efektivně řešit, navíc musel čelit tlaku ze strany armády, která nesouhlasila s jeho „systémem samosprávy“. Bella vycítil ohroženost, a jmenoval svého nástupce, a také se snažil eliminovat od moci všechny spojence svého největšího protivníka Boumediena. V reakci na to byl zatčen, ve městě proběhl puč, a moci se ujal Houari Boumedien. Jeho cílem bylo vybudovat funkční a centralistický stát po vzoru napoleonské Francie. Kromě toho se snažil o co největší kontrolu státu nad ekonomikou, o reformu agrárního sektoru. Probíhala masivní industrializace s cílem získat nerostné zdroje v podobě ropy a zemního plynu a převzít podíl nad francouzskými společnostmi. Po jeho smrti v roce 1978 se k moci dostal Chadli Bendjedid, který v prvních letech vládl stejně autoritativně jako jeho předchůdci, nicméně na konci 80. let, kdy se kumulovala zadluženost, závislost na vývozu ropy a neefektivní zemědělství, byl nucen k politickému i ekonomickému uvolnění. Oproti předchůdcům přinesl do alžírské politiky efektivnější řešení konfliktů v podobě dohody spíše než střetu, a snažil se zlepšovat vztahy s Francií.²⁶

²⁶Beránek. Alžírsko. Str. 99-128.

I přes snahy zefektivnit a podpořit alžírskou ekonomiku problémy narůstaly, a obyvatelé čelili množství sociálních problémů, z čehož plynula ztráta podpory režimu. Situace byla těžká zejména pro mladé lidi, kteří těžko nacházeli uplatnění na trhu práce. Bendjedid se snažil o další ekonomické reformy, které ale narážely u opozice, a stejně nebyly dostatečné. K moci se tak začaly dostávat strany, které chtěly změnu politické reprezentace. Mezi těmito stranami byly i strany orientované na islám či reprezentované berbery. Situace se vyostřila na konci 80. let, kdy proběhly masové demonstrace, na něž Bendjedid reagoval vyhlášením výjimečného stavu. Po těchto událostech se začala připravovat nová ústava, která byla základem pro nové reformy, největší změnou byla svoboda projevu a shromažďování a povolení existence politických stran a sdružení. Současně s přijetím nové ústavy v 80. letech začala radikalizace islamistů, při které v návaznosti na uvolnění politické činnosti chtěli sjednotit islamistické hnutí. V roce 1989 byla založena Islámská fronta spásy (FIS), která požadovala reformu alžírských zákonů, spravedlivější přerozdělování zisků z ropy, boj proti monopolu a další. FIS postupně získávala více příznivců, zvítězila ve volbách do místních samospráv, a chystala se na volby do parlamentu, ve kterých zvítězila v prvním kole. Islamisté během 90. let páchali ozbrojené útoky, které měly vliv na bezpečnostní situaci státu.²⁷

V 90. letech proběhla v Alžírsku občanská válka mezi alžírskou vládou a islamistickými skupinami, která ovlivnila vztahy s bývalým kolonizátorem. Francie se prvotně o dění v Alžírsku během občanské války moc nezajímala, nicméně později začala projevovat svůj zájem o podíl na politickém děním. Prosazovala nutnost intervence alžírské armády do průběhu voleb prostřednictvím francouzského tisku po případném vítězství Islámské Fronty Spásy (FIS), protože takový výsledek by byl v rozporu se zájmy Francie. Díky prezidentovi Zérualovi a jeho jednání s islamisty se nakonec v roce 1997 podařilo vyjednat s islamisty příměří. Z toho důvodu bylo prostřednictvím Evropské Unie do Alžírska transferováno zhruba 40 milionů dolarů, čímž se Francie snažila zachovat blízké vztahy s alžírskou vládou. Na konci občanské války alžírský prezident zdůraznil důležitost kooperace, ale neoznačil Francii za jedinou možnost směru zahraniční spolupráce. Nejhorší etapa vztahů mezi Alžírskem a Paříží souvisela se schválením kontroverzního zákona v roce 2005, který prosazoval pozitivní roli přítomnosti Francie v zámoří.²⁸

²⁷Beránek. Alžírsko. Str. 130-142.

²⁸ Halil, Aybüke Rabia. *The Relations Between Algeria And France In The Shadow Of Colonial Legacy: A New Page Possible?. Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 5.2: 701-725. [Cit. 5.5.2023].

Jeho znění bylo následující:

„Školní osnovy výslovně uznávají pozitivní roli francouzské přítomnosti v zámoří, zejména v severní Africe, a zdůrazňují oprávněné významné postavení, které by francouzští vojáci bojující na těchto území měli v historii mít.“ (Les programmes scolaires reconnaissent en particulier le rôle positif de la présence française outre-mer, notamment en Afrique du Nord, et accordent à l’histoire et aux sacrifices des combattants de l’armée française issus de ces territoires la place éminente à laquelle ils ont droit.)²⁹

Francie tímto zákonem argumentovala tak, že kolonialismus poskytl koloniím velké investice ve vzdělání, zdravotnictví a infrastrukturu, což usnadnilo zemím jejich vývoj.

3.5 Současnost

Klíčovým bodem, který provází francouzsko-alžírské vztahy až do současnosti, je koloniální dědictví a uznání zločinů, které se během francouzské nadvlády děly. Již v době alžírské války za nezávislost se objevovaly ženy, na kterých bylo pácháno násilí ze strany příslušníků francouzské armády. Jednou z nich byla Djamilia Boupacha, která byla obviněna z nastražení bomby proti Francouzům a následně znásilňována, než se k činu přiznala. To se dostalo do povědomí i mezi francouzské intelektuální elity té doby, a kvůli tlaku veřejnosti byla Boupacha osvobozena. Přesto ale ti, jež se těchto zvěrstev účastnili dodnes vyvázli bez trestu. Tento čin byl znovu připomenut v roce 2000 alžírskou vojačkou Ighilahriz, která také zažila sexuální násilí v prostředí armády. Její detailní příběh o znásilněních, kterých se dopustila francouzská armáda znovu otevřel jizvu v paměti francouzské veřejnosti – epizodu, kterou Francie už několik desítek let ignoruje. Francouzská koloniální éra v Alžírsku je nechvalně známá strašlivými válečnými zločiny, které se na území odehrávaly. Podle oficiálních údajů bylo na Den vítězství zabito až 45 000 Alžířanů, kteří bojovali za nezávislost své země. S postupující osvobozenou válkou násilí eskalovalo, přibližně 1,5 milionu Alžířanů bylo zabito a miliony dalších byly vysídleni během osmiletého boje za nezávislost. V rámci těchto dlouhých bojů se předpokládá, že docházelo ve velkém měřítku ke znásilňování. Francouzská vojska používala sexuální násilí defacto jako zbraň. Alžírské ženy se tak bály, že se snažily zakrývat špínou, aby vypadaly co nejméně atraktivně pro vojáky blížící se k jejich vesnicím. Tímto tématem se zabývala Natalya Vinceová, severoafrická akademička, která vydala knihu s názvem *Our Fighting Sisters: Nation*,

²⁹République Française, “La loi n° 2005-158 du 23 février 2005, portant reconnaissance de la Nation et contribution nationale en faveur des Français rapatriés”, Legi France. Dostupné z : <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000444898/>. [Cit. 12.6.2023].

Memory and Gender in Algeria, v níž analyzovala zkušenosti alžírských bojovnic za svobodu. Kolektivní paměť války oslavuje lid jako celek, hrdiny alžírského boje, ale zapomíná se na ženy, které utrpěly psychické i fyzické zneužívání. Z násilňování byla součástí vojenské strategie teroru, touha nebyla primárně sexuální, ale spíše s cílem nadřazenosti a ponížení – nejen ženy, ale i rodiny, vesnice, což celkově vede až k vyjádření nadřazenosti nad alžírským lidem. Vloni v červnu, kdy Alžírsko oslavilo 60. výročí konce boje za nezávislost, se tou dobou Francie stále zdráhá uznat zločiny, kterých se její armáda během války dopustila. Francouzští pravicoví politici často argumentují výhodami, které přinesla kolonizace, ale vyhýbají se tématu válečných zločinů. V roce 2017 poprvé prolomil dlouholeté mlčení prezident Macron (v té době teprve kandidát na prezidentský post), tím, že uznal „zločiny proti lidskosti“ spojené s francouzskou kolonizací v Alžírsku. Během jeho působení v úřadu prezidenta byla však stále jeho politika pouze politikou gest a nepodniknul žádné kroky, které by dohnaly viníky k odpovědnosti či trestu.³⁰

Dalším sporným bodem je otázka repatriace lidí, kteří se během války za nezávislost přestěhovali/byli násilně přesunuti do Francie, zpět do Alžírska. Francouzská vláda by měla zaplatit rodinám a dalším tisícům Alžířanům, kteří byli drženi v internačních táborech ve Francii. Na základě zprávy komise francouzská vláda souhlasila se zvýšením počtu Harkiů³¹ a jejich příbuzných, kteří tak mohou žádat odškodění. V letech 1954-1962 bylo naverbováno až 200 000 Alžířanů, aby bojovali po boku francouzských sil, a byla jim přislíbena pomoc po konečné fázi konfliktu. Mnoho z nich, kteří zůstali v Alžírsku bylo označeno za zrádce a bylo na nich pácháno násilí. Až čtvrtina Harkiů, kterým se podařilo uprchnout do Francie bylo internováno v táborech, protože francouzská vláda zpočátku odmítala jejich právo na pobývání ve Francii. Oficiální akt ohledně uznání špatného zacházení s bývalými bojovníky po boku kolonizační armády nastal až v roce 2016, kdy prezident Hollande uznal podíl státu na jejich nepříznivé situaci, podmínkách, ve kterých byli nuceni žít a masakrech, které na nich byly vykonány. Následoval prezident Macron, který v roce 2021 požádal o odpuštění, za ponechání rodin napospas osudu. V únoru 2022 francouzská vláda uznala odpovědnost za nedůstojnost podmínek, vyloučení a trauma, které jim bylo způsobeno, a přijala zákon na poskytnutí reparací těm, kteří žili v internačních táborech. Očekávalo se, že na tyto finanční kompenzace bude mít nárok asi 50 000 Harkiů, nicméně na základě zprávy nezávislé komise

³⁰El Atti, Basma. *France's colonial legacy in Algeria: Sexual violence as a weapon of war*. (Online). The New Arab. 17.5.2022 <https://www.newarab.com/analysis/frances-colonial-legacy-algeria-rape-weapon-war>. [Cit. 8.6.2023]

³¹muslimové a pokrevní Alžířané, kteří sloužili ve francouzské armádě během alžírské války za nezávislost

byli identifikováni další lidé a jejich příbuzní, kteří by měli být do nápravy zahrnuti. I přes tyto oficiální akty je chování Francie během války za nezávislost velkým bodem koloniálního dědictví, a stále zůstává velmi bolavým místem mezi těmito dvěma státy.³²

³²El Atti, Basma. *Paris to compensate more relatives of Algerian Harki fighters*. (Online). The New Arab. 16.5.2023. Dostupné z: <https://www.newarab.com/news/france-compensate-more-algerian-harki-fighters-families>. [Cit. 18.6.2023]

4 Vztahy mezi Francií a Marokem

4.1 Dekolonizace a boj za nezávislost

Maroko se stalo francouzským protektorátem až v roce 1912, nicméně mu tímto statutem nebyla oficiálně upírána nezávislost. Moderní Maroko bylo zásluhou především Francie, která přinesla civilizační změny. Ty umožnily šíření idey samostatného státu, která rezonovala v roce 1943, kdy se různé skupiny, požadující emancipaci sjednotily v národní stranu Nezávislost. Ta požadovala nezávislost a suverenitu Maroka. Francouzi přislíbili reformy, ale pouze v rámci smlouvy z roku 1912, což vyvolalo silné protikoloniální nepokoje, které byly umírněny až schůzkou sultána s generálem de Gaullem. Francouzská vláda se v roce 1946 snažila o řešení za pomoci kompromisu, kdy jmenovala nového generálního guvernéra a propustila nacionalistické vůdce. To ale situaci nevyřešilo, a to kvůli odporu vrstvy francouzských kolónů. Nová říjnová ústava francouzské IV. republiky změnila status protektorátu na přidružený stát a Státní rada, která byla orgánem zástupců kolónů a marockých elit měla přidělenou pouze poradní funkci. V roce 1947 vystoupil sultán s požadavkem na sjednocení a skutečnou nezávislost země, což vyvolalo velké protesty, které ale byly potlačeny. Kromě sporů mezi francouzskými kolóny a marockými politiky krizi prohlubovaly problémy v rámci marocké společnosti, kdy tradiční vůdci horských kmenů odmítali podporovat sultána, což nahrávalo body Francouzům. Ti se pak pokusili svrhnout vládnoucí dynastií a za nepřímé podpory Francie byl sultán deportován a povstalci se tak zmocnili Rabatu. Proti tomu zahájili sultánovi stoupenci partyzánský boj, podpořeni byli i generálem Francem, který neuznával násilný převrat v Maroku. Francouzská pozice začala slábnout a museli se tak distancovat od povstání v Rabatu, a do země se tak vrátil původní sultán Júsuf. Díky němu Maroko získalo 2. 3. 1956 nezávislost, a Francie také zrušila protektorátní smlouvu a potvrdila suverenitu nově vytvořeného marockého království.³³

Král Mohamed V., který byl u moci už během koloniální éry, vládl až do své smrti v roce 1961. Po smrti převzal vládu jeho syn Hassan II., a započala tak éra tří dekad autoritativní vlády, následovaná značnou politickou liberalizací v 90. letech. Od roku 1960 do roku 1980 se vláda Hassana II. vyznačovala rozsáhlým porušováním lidských práv, včetně nezákonného věznění oponentů režimu, mučení, a nuceného zmizení mnoha kritiků marockého politického režimu. Taktikou krále byla kooptace a zastrasování, neváhal tvrdě

³³Nálevka, Vladimír. *Čas soumraku : Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Praha : Triton, 2004. Str. 116-118.

potlačit ty, kteří odmítali přijmout jeho režim a podle pravidel, které nastavil. V říjnu 1975 Maroko anektovalo Západní Saharu, během počátků války mezi Marokem a Saharskými nacionalisty mnoho Sahařanů uteklo do uprchlických táborů v Alžírsku. Ti, kteří na anektovaném území zůstali, od té doby volají po získání nezávislosti, a mnoho z nich je za tyto požadavky odsouzeno vězením. Po smrti Hassana II. v roce 1999 nastoupil na trůn jeho syn Mohamed VI., který se snažil o politickou liberalizaci. Z počátku vyřadil z politického působení některé stoupence represivního režimu svého otce, umožnil návrat disidentům z exilu, založil organizaci pro vyšetřování oficiálního porušování lidských práv mezi lety 1956-99, a oslovil voliče, kteří trpěli nebo byli opomíjeni za doby vlády Hassana II. (např. bývalé politické vězně anebo opomíjené regiony, jako bylo severní Maroko). Od roku 2006 do roku 2010 byl pokrok směrem k demokracii pouze částečný či omezený, v některých oblastech jako je transparentnost došlo k určitému pokroku, v jiných, jako je svoboda médií či nezávislost soudnictví a boj proti korupci, došlo až ke stagnaci či neúspěchu. Pomalé tempo politických změn kontrastovalo s rychlými sociálními a ekonomickými reformami, pozoruhodné zlepšení nastalo v oblasti infrastruktury a boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Přes všechny přísliby, že je Maroko na cestě k demokratizaci, se uskutečnilo jen málo skutečných kroků, které by k procesu přispěly. Reformní proces se ale vrátil do popředí zájmů v souvislosti s událostmi prodemokratických procesů po svržení tuniského prezidenta v roce 2011. V návaznosti na to se Maročané vydali do ulic za účelem protivládních protestů, kdy ale nepožadovali sesazení panovníka, nýbrž skutečnou konstituční monarchii a rozpuštění parlamentu. V reakci na to král vytvořil výbor pro ústavní reformu, s příslibem posílení politických stran, nezávislosti soudnictví a přenesení pravomocí na lokální úroveň. Tyto změny ale byly spíše vágní, podle kritiků podstata moci dále zůstávala v rukou krále. I přesto tato změna prošla hlasováním, a posunulo to Maroko více směrem ke konstituční monarchii, kde král panuje, ale nevládne.³⁴

³⁴Denoeux, Guilain. *Countries at a Crossroads 2011: Morocco*. 2019. Online. Dostupné z : https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Moroccofinal.pdf. [Cit. 26.7.2023].

4.2 Současnost

Jedním z případů, který otrásl francouzsko-marockými vztahy byla aféra investigativního novináře Omara Radiho, který byl v roce 2020 na šest let obviněn ze špionáže a zadržen marockými úřady. Radi, který byl známý svým kritickým přístupem vůči politice a řídicím orgánům, trvá na své nevině, a za jediný svůj prohřešek považuje požadavek na existenci nezávislé jurisdikce – jeho cílem bylo upozorňovat na existenci korupce a byl velkým kritikem marocké vlády. Byl obviněn za podkopávání státní bezpečnosti a za znásilnění, a opakovaně utlačován ze strany marockých úřadů. Na jeho stranu se postavila řada organizací, jmenovitě např. *Amnesty International*, která odhalila, že marocká vláda mu do telefonu dala Pegasus spyware, a byl také nezákonně odposloucháván, Maroko toto nařčení odmítlo. Jeho zatčení bylo provázáno mnoha protesty, jichž se účastnili nejen aktivisté, ale také intelektuálové a politici nejen ze země, ale i ze zahraničí.³⁵ V současné době se objevují zprávy o jeho pobytu ve vězení, kde je šikanován, je držen na samotce, a musí tak čelit velmi nepříjemným podmínkám. Sám Radi se snaží skrze *Amnesty International* více propagovat kampaň na svou nevinu, a to zejména v návaznosti na Macronovu návštěvu v Maroku. Maroko se nachází na 136. místě ze 180 zemí sledovaných ve světovém indexu svobody tisku, což celkově značí, že tisk je ovládán, manipulován, a soudní systém spolupracuje s režimy na umlčení investigativních novinářů.³⁶

Dalším sporným bodem ve vztazích Maroka a Francie je otázka území Saharské republiky, kterou Maroko považuje za své území. Francie naopak podporuje právo zdejších obyvatel na sebeurčení, podporu mají také od Alžírsku, takže je to celkově svárem mezi těmito třemi zeměmi. V roce 1991 bylo domluveno příměří, nicméně v roce 2021, kdy Maroko normalizovalo diplomatické vztahy s Izraelem, americký prezident uznal svrchovanost Maroka nad územím Západní Sahary, a zároveň ve stejné době marocké síly prolomily blokádu místních aktivistů dálnicí propojující Marokem kontrolované území s Mauritánií. Povstalecké hnutí v návaznosti na tyto události podniklo několik útoků na marocké síly a zabilo několik vojáků. Ve spojitosti s údajným použitím spywaru proti alžírským úředníkům ze strany Maroka Alžírsko přerušilo vazby a zaujalo agresivnější

³⁵France24. *Moroccan appeals court upholds six-year sentence for dissident journalist Omar Radi.* (Online). 4.3.2023. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/africa/20220304-moroccan-appeals-court-upholds-six-year-sentence-for-dissident-journalist-omar-radi>. [Cit. 8.6.2023].

³⁶Amnesty International. (Online). 11.1.2023. *Nespravedlivě odsouzený novinář z Maroka je šikanován ve vězení.* Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5611/nespravedlive-odsouzeny-novinar-z-maroka-je-sikanovan-ve-vezeni>. [Cit. 12.6.2023].

postoj vůči svému sousedovi.³⁷ Francie by měla v tomto sporu vystupovat jako mediátor, a snažit se o zajištění příměří a zamezit další eskalaci konfliktu. O to se snaží za pomoci prohlubování bilaterálních vztahů, i když ze strany Alžírsko jsou její kroky kritizovány, a to zejména i kvůli dalším událostem, které nepřispívají ke zlepšování vzájemných vztahů.

Celkové příčiny napjatých francouzsko-marockých vztahů v současné době mohou mít několik původců. Jedním z nich může být Macronova „neobratnost“ při politických jednáních, Macron konfrontoval marockého panovníka ohledně údajného marockého špehování pomocí izraelského spywaru Pegasus, což král razantně odmítl. Kontroverze ohledně tohoto obvinění stále komplikuje francouzsko-marockou politickou krizi. K francouzskému obvinění se přidalo několik nevládních organizací včetně *Amnesty International*, ale navzdory obviněním nebyly předloženy žádné konkrétní důkazy. Maroko také vnímá postoj Francie antagonicky, Francie v rámci Evropského parlamentu prosadila rezoluci, která tvrdě kritizovala Maroko za zavražďování novinářů, aktivistů a disidentů, čímž se snaží uklidnit situaci i v Alžírsku.³⁸

4.3 Nový francouzsko-africký summit

V roce 2021 se 7 měsíců před volbami konal již 28. francouzsko-africký summit, který se velmi zřetelně vymezil proti tématu předchozích summitů, a to jak z hlediska účastníků, tak z hlediska uspořádání debat. Namísto hlav států a vlád byli pozváni zástupci občanské společnosti, aby diskutovali přímo s prezidentem Emmanuelem Macronem. Cílem francouzského prezidenta bylo znovuobjevení afro-francouzských vztahů, a i když měl být tento summit převratný, byla zde stále jakási kontinuita komunikace kolem změn v africké politice. Podnikání, občanská společnost, mládež, nové technologie, podpora partnerských vztahů a příležitosti pro spolupráci, to vše jsou klíčová slova, která byla tématem projevů zaznívajících na summitu. Na druhou stranu bylo málo prostoru pro témata politického rázu, ačkoliv některá z nich se řešila na zasedání věnovaném tématu občanů a během plenárního zasedání. To umožnilo vyhnout se kontroverzním debatám a polemikám v mnoha třecích plochách, které byly zpochybňovány, jako například francouzská podpora některých autokratických režimů, vojenské intervence v jižní části Sahary nebo udržování vojenských

³⁷ France24. *Why is the Western Sahara conflict heating up?* (Online). 6.11.2021. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20211106-why-is-the-western-sahara-conflict-heating-up>. [Cit. 8.6.2023].

³⁸ Adewole, Segun. *Moroccan Writer Says Macron Disrespected King Mohammed VI.* (Online). BNN. 2.6.2023. Dostupné z: <https://bnn.network/politics/moroccan-writer-says-macron-disrespected-king-mohammed-vi/> [Cit. 8.6.2023].

základen v téže oblasti. Naopak Macron využil příležitosti tohoto medializovaného dialogu a přímo potvrdil některé klíčové prvky své africké politiky. Trval na obnovení vztahů s Afrikou, a na rozchodu s režimem Francafrique.³⁹ Tomu nasvědčovala i jeho deklarovaná touha vymanit se z paternalismu, ačkoliv odmítl formulovat oficiální omluvu za francouzskou kolonizaci v Africe. V oblasti ekonomické a politické spolupráce přislíbil prezident změny, které však znamenaly spíše kosmetické úpravy, například v oblasti spolupráce se nebude hovořit o „rozvojové pomoci“ ale spíše o „solidárních investicích“. Bylo také oznámeno zřízení na podporu demokracie dotované 30 miliony eury v budoucích třech letech, stejně jako vytvoření „Domu afrických světů a diaspor v Paříži“.⁴⁰

Cílem prezidenta Macrona bylo udělat setkání ve znamení transparentnosti, horizontálnosti a obnovení vztahů jeho země s africkým kontinentem. Některé hlavy států zpochybnily označení tohoto setkání jako skutečného summitu, otázkou ale zůstává, co tedy kvalifikuje diplomatický summit? Tato setkání se konají od roku 1973 střídavě na francouzském a africkém území, a mají být příležitostmi pro definování diplomatických vazeb, diskuse o politických otázkách, a řešení citlivých otázek. Rok 2021 byl výjimečný tím, že se diskuse neodehrávaly za zavřenými dveřmi, nýbrž s cílem zapojení i nepolitických účastníků, za účelem odpolitizování debat. Můžeme tedy do budoucna očekávat tuto podobu jako standardní, a může být setkání stále označováno jako diplomatický summit, nebo pouze jako komunikační prvek mezi Francií a Afrikou? Koho tedy vlastně Macron oslovil? Dle jeho slov šlo hlavně o Afriku, její občanskou společnost a mladé lidi, přesto je zde skutečnost vynechání jeho afrických kolegů v kontextu napjatých diplomatických vztahů s některými zeměmi. Ústředním prvkem projevu byla „diaspora“, jak Macron nazval situaci, ve které přibližně 7 milionů Francouzů má svůj život spojen s Afrikou, a je tak potřeba, aby se toto téma stalo základním kamenem vztahů mezi Francií a Afrikou. Francouzský přístup zahrnout africkou politiku Francie do evropského a multilaterálního přístupu naznačuje, že se Macron zcela nerozešel s diplomatickým konceptem.⁴¹

³⁹Francafrique = francouzská sféra vlivu nad bývalými koloniemi Francie a Belgie v subsaharské Africe, později tento termín kritizován, a v souvislosti s francouzsko-africkými politickými, ekonomickými a vojenskými vazbami definován spíše jako francouzský neokolonialismus

⁴⁰Elisa Domingues Dos Santos a Sina Schlimmer. *Nouveau Sommet France Afrique : La continuité masquée de la politique africaine d'Emmanuel Macron, L'Afrique en question*. N 61, Iri, 27 octobre 2021. [Cit. 20. 5. 2023].

⁴¹Ibid.

4.4 Aktuální strategie Francie vůči Africe

Nejaktuálnější vztahy Francie s africkými bývalými koloniemi shrnul ve svém článku z března 2023 Bohumil Doboš. Macron prohlásil, že v rámci svého druhého prezidentské mandátu bude Afrika jednou z priorit, a že se chystají změny přístupu Francie k africkým státům. Francie tak bude působit jako představitel Evropské unie ve vztahu k působení a rozpínání vlivu Číny či Ruska. Macron se snaží vazby navazovat i se státy, které nebyly francouzskými koloniemi, což by mohlo oslabit propagandu ze strany Ruska, která hojně poukazuje na koloniální historii a vztahy. Francie se chce také méně přímo angažovat ve vojenských konfliktech, ale chce se zapojit do podpory místních armád, a pomoci vládám ve výcviku vlastních tamních vojáků. Cílem by měla být větší samostatnost a nezávislost na vojenské podpoře ze strany Francie, schopnost samostatněji řešit situace a případně i stabilizace konfliktních oblastí. Budoucí spolupráce nebyla nastíněna jen v ohledu bezpečnosti, ale také například v oblasti ochrany životního prostředí a přírody, vedoucí k možnému rozvoji turismu, z něhož by pro africké země mohly vést potřebné finance.⁴²

V současné době je v první řadě největším cílem Francie boj s Ruskem, které se snaží francouzsko-africké vazby přerušovat (např. vytlačení francouzských jednotek z Mali nebo Burkina Faso). Francie se snaží změnit vnímání její role z postkolonialistické velmoci na roli země, které se snaží navazovat spolupráci a podporovat rozvoj. Rusko a Čína, které v Africe prosazují vliv jsou autoritářskými státy, pro které není důležitá podpora lidských práv, demokracie, transparentnosti. Oproti tomu jsou tyto hodnoty bližší evropským státům (včetně Francie, která může napomoci v jejich propagaci a prosazování, a může to vést k větší stabilitě regionu). Tyto Macronovy plány jsou zatím v prvotní fázi, a bude trvat dlouhou dobu, než budou vidět výsledky. Doufejme, že státy budou této propagaci Západních hodnot nakloněny, protože pomoc z vnějška musí být v první řadě podpořena i spoluprací tamních autorit, a pokud se jedná o režimy autoritářského typu, tak to nebude úplně jednoduché prosadit.⁴³

⁴²Doboš, Bohumil. *Macron v Africe a nová francouzská politika?* (Online). Seznam zprávy. 2. 3. 2023. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/bohumil-dobos-macron-v-africe-a-nova-francouzska-politika-4001>. [Cit.: 6. 4. 2023].

⁴³ibid.

5 Spolupráce Francie a jejích bývalých kolonií ve vybraných odvětvích

Tato kapitola bude rozdělena nejprve na spolupráci Francie a Alžírsko, poté na spolupráci Francie a Maroka, a to ve vybraných kategoriích, které byly definovány v úvodu práce. To bude následně sloužit jako základ pro praktickou část práce, kde budou analyzovány rozdíly spolupráce, a díky tomu následně zodpovězeny výzkumné otázky a potvrzena či vyvrácena hypotéza.

Oblast severní Afriky se poměrně dost hospodářsky odlišuje od zbytku afrického regionu (společně s Jihoafrickou republikou) a může tak představovat nový ekonomický potenciál. Oblast v posledních letech zažívá hospodářské reformy, narůstá poptávka a spotřeba, probíhá více kapitálových toků a také přítomnost nerostných zdrojů láká nové investory. I přes tyto výhledy je v zemích stále mnoho problematických faktorů jako jsou sociální, ekonomické či bezpečnostní problémy, přetrvávající chudoba a příjmové nerovnosti, a další. Francie má na své kolonie i po získání nezávislosti těsné vazby, a snaží se tak s africkými zeměmi spolupracovat.

Důležitým momentem ve vztazích mezi Francií a africkými zeměmi byl projev prezidenta Emmanuela Macrona v Ouagadougou, který měl být momentem zahájení „nových vztahů“ mezi Francií a zeměmi afrického kontinentu. Prezident otevřel novou éru ve vztazích mezi Francií a Afrikou, která by se měla nést v duchu závazků zejména v oblastech zásadních pro budoucnost kontinentu, s důrazem na vzájemné partnerské vztahy. Projev se týkal pěti hlavních témat, a to občanská angažovanost a demokracie, vysokoškolské vzdělání a výzkum, podnikání a inovace, kultura a sport. Podle predikcí se předpokládá, že bude mít africký kontinent v roce 2050 2,5 miliardy obyvatel, a na trh práce v důsledku populačního růstu vstoupí velké množství mladých Afričanů. Je potřeba reagovat na demografický vývoj, posílit hospodářský růst a bojovat proti příjmovým nerovnostem, a proto je vzdělání absolutní prioritou. V souvislosti se vzděláním Francie také předslala odhodlání zvýšit počet univerzitních spoluprací mezi francouzskými a africkými univerzitami. V kontextu bezpečnosti evropského kontinentu Francie mobilizuje mezinárodní organizace, aby podpořily africké reakce na výzvy terorismu, konfliktů nebo organizovaného zločinu.⁴⁴

⁴⁴France Diplomatie. *Après le discours de Ouagadougou : la mise en oeuvre des engagements*. Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères (Online). Dostupné z : <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/afrique/apres-le-discours-de-ouagadougou-la-mise-en-oeuvre-des-engagements/>. [cit. 10.6.2023].

V rámci partnerství s rozvojovými zeměmi hraje důležitou roli organizace *Expertise France*, která navrhuje a realizuje projekty, jejichž cílem je přispět k vyváženému rozvoji partnerských zemí v souladu s cíli udržitelného rozvoje (SDG) a prioritami vnějších činností Francie. Vzhledem k přetrvávajícím nerovnostem a prohlubování klimatické změny souvisejícími se vznikem nových konfliktů hraje zásadní roli vytvářením rámce pro udržitelný rozvoj a snahou o snižování nerovností.⁴⁵

Nejdůležitějším nástrojem bývalé koloniální velmoci v oblasti určování vývoje a směru, kterým se má politika ubírat, je zahraniční politika. Zahraniční politika se dá analyzovat na čtyřech úrovních analýzy. První, úroveň mezinárodního systému definuje, že chování aktérů je určeno tím, jaký je charakter mezinárodního systému, ve kterém se vyskytují. Druhou úrovní je hladina státní, pro kterou je nejdůležitějším prvkem stát, a příkládá tak důraz hlavně jeho zájmům. Třetí úrovní jsou domácí vlivy, pro kterou jsou zásadní aktéři zahraniční politiky uvnitř států, jako například zájmové skupiny. Poslední, nejnižší, úroveň jednotlivce, je zaměřena na schopnost jednotlivce mít vliv na zahraniční politiku státu.⁴⁶

Francie je z hlediska globálního systému mocností, usiluje o velmocenské postavení, což je vidět již od vzniku Páté Republiky s ambicemi generála de Gaulla. Pro podporu své pozice Francie využívá svého členství v Evropské Unii, o čemž svědčí například síla francouzských předsednictví Rady EU. Na úrovni státu, je nejdůležitější postavou francouzský prezident, jehož pravomoci zahrnují i politické kroky vůči Africe, a je to především on, kdo má vliv na vztahy s africkými státy.

5.1 Francie a Alžírsko

5.1.1 Zahraniční politika a diplomatické vztahy

Směr francouzsko-alžírských vztahů byl dán hned po ukončení války Evianskými dohodami, které daly Alžírsku nezávislost, ale výměnou za poměrně rozsáhlou spolupráci, zahrnující finanční, technickou a kulturní pomoc, díky čemuž mohly obě země využívat množství ekonomických a vojenských výhod, ale zároveň si Francie stále zachovávala vliv. V 90. letech již byla ve Francii více než milionová komunita Alžířanů, v Alžírsku bylo mnoho frankofonů, francouzština zůstávala vyučovacím jazykem na většině škol, ve více než 2/3 novin a periodik a v mnoha francouzských televizních programech. Postupem času

⁴⁵Expertise France. Nos missions. (Online). 1. 8. 2021. Dostupné z : <https://www.expertisefrance.fr/actualite?id=16800>. [Cit. 13.6.2023].

⁴⁶Druláková, Radka a Drulák, Petr. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. Praha: Oeconomica, 2007. Str. 17.

se ale v souvislosti s arabizací Alžírsko začaly mobilizovat protifrancouzské nálady a byla zde snaha o odstranění francouzštiny jako druhého národního jazyka v souvislosti s prosazováním národní identity a hnutím za arabizaci.⁴⁷ V kapitole 5.1.3. Migrace je zmíněn problém ochlazení diplomatických vztahů v souvislosti s omezením vydávání víz, z důvodu nedostatečné spolupráce při deportacích občanů bez schválených povolení z Francie.

V roce 2021 se Alžírsko rozhodlo odvolat svého velvyslance ve Francii ke konzultacím, alžírská vláda byla uražena některými poznámkami francouzského prezidenta Macrona na adresu Alžírsko, kdy Macron označil tamější vládu za „politicko-vojenský systém“ a zpochybnil, zda před francouzskou kolonizací existoval alžírský národ. V návaznosti na to Alžírsko zakázalo francouzským vojenským letadlům vstup do svého vzdušného prostoru.⁴⁸ V prosinci téhož roku se francouzský ministr zahraničí Jean-Yves Le Drian vydal do Alžírsko s cílem obnovení diplomatických vztahů po kolapsech posledních měsíců. Jednání mělo otevřít cestu k obnovení dialogu, bylo potřeba situaci vyřešit a obnovit tak vzájemné vztahy. Macron již před touto návštěvou udělal první krok k nápravě, kdy prohlásil, že lituje kontroverzí a nedorozumění, které vyplynuly z jeho vyjádření ohledně historie alžírského národa.⁴⁹

V únoru 2022 se v Bruselu konal summit Evropská Unie-Africká unie, kam francouzský prezident pozval alžírského prezidenta Tebbouneho. Cílem tohoto summitu bylo dosáhnout obnoveného partnerství v oblastech solidarity, bezpečnosti, míru a udržitelného rozvoje a prosperity. Lídři oznámili přijetí investičního balíčku 150 bilionu euro na podporu více diverzifikovaných, udržitelných a odolných ekonomik. Kromě investic do energetického odvětví, zelené tranzice, digitální transformace, propojení dopravních sítí či mobility pro studenty bude balíček podpořen nástroji pro podporu zdravotnického sektoru a vzdělávacího systému.⁵⁰

⁴⁷Metz, Helen Chapin, and Library Of Congress. Federal Research Division. *Algeria: A Country Study*.

⁴⁸Goillandeau Martin, Tawfeeq Mohammed and Bradpiece Sam. *French military aircraft banned from Algerian airspace amid diplomatic row*. (Online). CNN. 3.10.2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/10/03/africa/france-algeria-intl/index.html>. [Cit. 16.6.2023].

⁴⁹Irish, John. *France takes baby steps to revive Algerian ties*. (Online). Reuters. 8.12. 2021. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/africa/france-takes-baby-steps-revive-algerian-ties-2021-12-08/>. [Cit. 13.6.2023].

⁵⁰European Council of the EU. *European Union – African Union summit, 17-18 February 2022*. (Online). 2/2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2022/02/17-18/>. [Cit. 16.6.2023].

5.1.2 Ekonomická spolupráce

Alžírsko je druhým největším obchodním partnerem Francie v Africe, v roce 2021 vzájemný obchod dosáhl hodnoty 8 miliard euro, francouzský export do Alžírska v témže roce klesl, nicméně dovoz alžírského zboží vzrostl (91 % vývozu z Alžírska do Francie zaujímají uhlovodíky). V roce 2020 byla Francie druhým největším exportérem do Alžírska (po Číně) a jejím druhým největším odběratelem (po Itálii). Francie je v Alžírsku předním investorem (mimo oblasti ropy a zemního plynu). Francouzské podniky přímo zaměstnávají cca 400 000 lidí, dalších 100 000 nepřímo, pro přibližně 500 společností. Hlavními sektory zajišťujícími pracovní místa jsou finanční služby (zejména prostřednictvím obchodních bank *BNP Paribas a Société Générale*) a doprava (včetně jedné z největších leteckých společností na světě *Air France*). V oblasti námořní dopravy je lídrem na alžírském trhu společnost *CMA CGM*. Ekonomická přítomnost Francie je značná také v sektorech pohostinství a stravování (*Accor, Sodexo a Newrest*), automobilového průmyslu (*Renault*), životního prostředí (*Suez Environment*), elektřiny (*Schneider Electric*), zemědělství (*Avril, Agromed a Axéreal*) a zdraví (*Sanofi*).⁵¹

Hlavním produktem importu z Francie do Alžírska je pšenice, auta a léky. Hlavními produkty exportu do Francie byla v roce 2021 surová ropa, ropný plyn a rafinovaná ropa. V témže roce neproběhla ani jedním směrem obchodní výměna v oblasti služeb. Co se týče obchodní bilance těchto dvou zemí, ta byla v roce 2021 poměrně vyrovnaná, a to kolem částky 4,5 bilionu dolarů. Na **obrázku č. 1** můžeme vidět oblasti importu z Francie do Alžírska. Největší podíl tvoří již zmíněná pšenice, spolu s ostatními zemědělskými výrobky (které jsou ale v poměrně zanedbatelném množství, max do 1 %), které tvoří zhruba 1/6 celého dovozu. Auta, společně s dalšími automobilovými součástkami tvoří další přibližně 1/6. Společně s balenými léky exportuje Francie v tomto odvětví také vakcíny, pesticidy a jiné laboratorní a vědecké složky. Další poměrně velkou část tvoří různé stroje, jako například turbíny, počítače či ventily. Zbytek dovozu je hodně roztržštěný, můžeme zde najít živočišné produkty, chemické produkty a další. Když to porovnáme s **obrázkem č. 2**, tak je na první pohled vidět mnohem menší spektrum exportu z Alžírska do Francie, kdy přes 90 % tvoří zmíněná ropa a zemní plyn, dále asi 6 % chemické produkty, a zbylá necelá 4 % zaujímají zbývající kategorie jako stroje, zemědělské produkty, potraviny či doprava.⁵²

⁵¹France diplomatie. *Relations bilatérales*.(Online). Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères 20.3.2023. Dostupné z : <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/algerie/relations-bilaterales/>. [Cit. 10.6.2023].

⁵²OECD. *France/Algeria*. Online. Dostupné z : <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/dza>. [Cit. 13.6.2023].

Alžírsko chce využít vysokých cen energií aby si zajistilo velké kontrakty a investiční projekty, a zabezpečilo si výnosy do budoucna. Kvůli obavám o přerušení ruských dodávek plynu byl posílen status Alžírska jako klíčového dodavatele plynu pro Evropu. Alžírsko je třetím největším dodavatelem plynu do EU (v roce 2023 11,6 % dovozu). Alžír dodává plyn na kontinent prostřednictvím dvou plynovodů, kromě americké a italské společnosti podepsal smlouvu s francouzským gigantem Total, a to na dodávky plynu v celkové hodnotě kolem 4 miliard dolarů. Tato slibná spolupráce byla narušena po rozhodnutí o snížení vydávání víz a odvolání velvyslance za Macronovi nepřijatelné komentáře na alžírskou koloniální minulost. I přes tyto spory se země dohodly na pokračování spolupráce, i když mezi alžírskou veřejností se šíří nepřátelství vůči Francii, což je navíc podpořeno myšlenkou nahradit francouzský jazyk ve školách a veřejné správě angličtinou.⁵³

5.1.3 Migrace a bezpečnostní aspekty

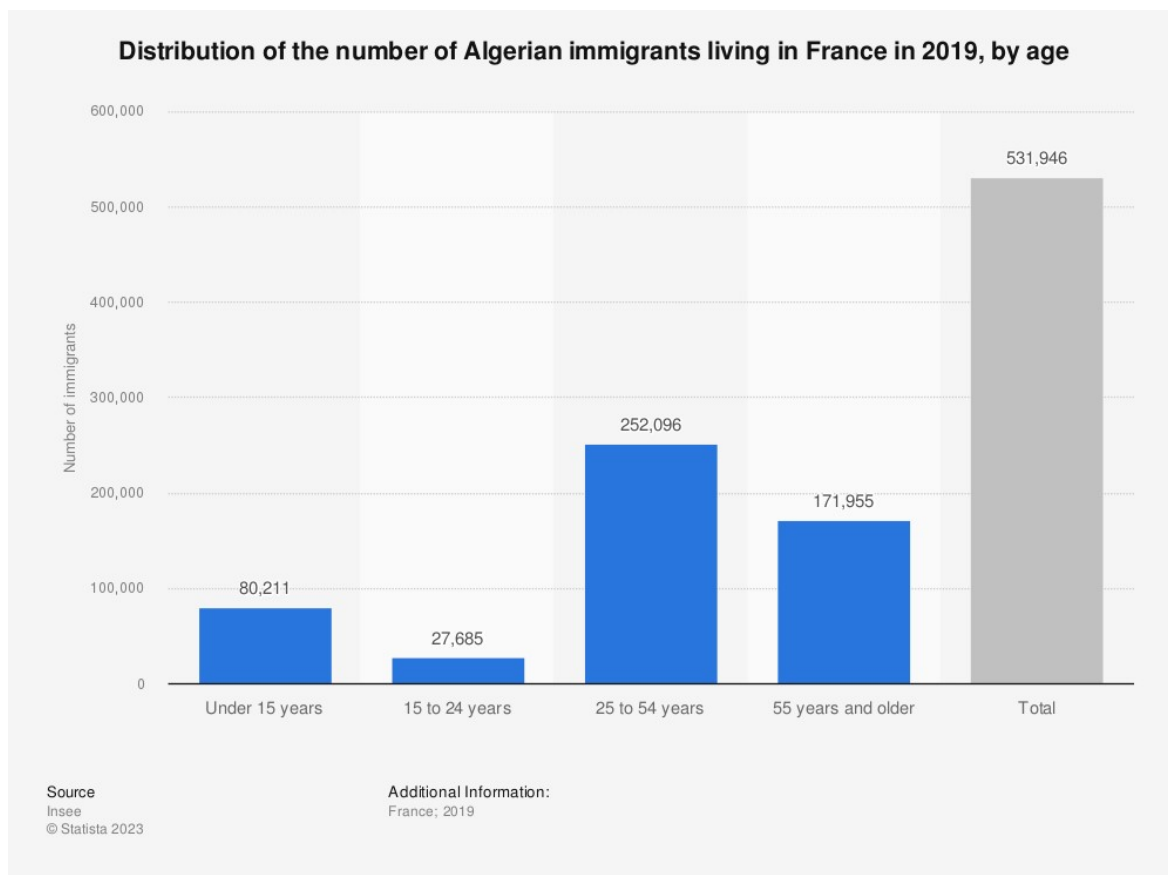
Pro Francii je spolupráce s Alžírskem klíčová, a to proto, že země sdílí hranice s Mali, Libyí a taky Nigérii, kde vedou cesty používané pašeráky a islámskými extrémisty. Francie z oblasti Mali v současnosti stáhla své vojenské jednotky, ale stále mají jednotky v širší oblasti Sahelu, nicméně jádro operace je přesunuto do Nigérie. Pro Francii jsou také lepší vztahy důležité kvůli nedostatku energií v návaznosti na ruskou agresi na Ukrajině, která zvýšila poptávku po severoafrickém plynu, a také kvůli rostoucí migraci přes Středozemní moře.

Vztahy související s migrací mezi Francií a Alžírskem v posledních letech byly narušeny v roce 2021, kdy Francie omezila vydávání víz pro občany Maroka, Alžírska a Tuniska s cílem vyzvat země k větší spolupráci proti nelegální migraci. Celkově bylo sníženo vydávání víz o 30 % pro Tunisko a 50 % pro Maroko i Alžírsko, a Francie doufala, že se nelegální migranti žijící ve Francii vrátí zpět do svých zemí (prostřednictvím repatriace). Reakce na toto opatření byly velmi negativní a vyvolalo to silné protesty. Francie obnovila vydávání víz na konci roku 2022, a vztahy se tak vrátily na úroveň plné konzulární spolupráce.⁵⁴

⁵³The Arab Weekly. *Macron heads to Algeria with economics, regional security on agenda*. Online. 25.8.2022. Dostupné z : <https://the arabweekly.com/macron-heads-algeria-economics-regional-security-agenda>. [Cit. 21.6.2023].

⁵⁴Le Monde. *France ends visa disputes with Algeria linked to migration*. (Online). 19.12.2022. Dostupné z : https://www.lemonde.fr/en/france/article/2022/12/19/france-ends-visa-dispute-with-algeria-linked-to-migration_6008285_7.html. [Cit. 18.6.2023].

Následující graf znázorňuje počet Alžířanů žijících ve Francii k roku 2019. Jedná se o počet legálně žijících, registrovaných osob. Celkově se tedy jedná o více než 500 000 osob, věkově převažuje nejvíce skupina 25-54 let (tedy skupina v produktivním věku).

Obrázek 3 Distribution of the number of Algerian immigrants living in France in 2019, by age
Zdroj: <https://www.statista.com/statistics/747053/age-algerian-immigrants-in-france/>

Data francouzského institutu INED (*Institut National d'études Démographiques*) z roku 2020 ukazují, že počet potomků přistěhovalců z Alžírsko ve Francii dosahuje až 1 150 000, což je nejvyšší číslo ze všech ostatních cizích národností.⁵⁵

Podle novějších dat francouzského národního institutu pro statistiku INSEE (*Institut National de la Statistique et des Études Économiques*) z roku 2021 je celkově ve Francii migrantů původem z Afriky skoro 50 %, z čehož největší podíl má právě Alžírsko (12,7 %) následující Marokem (12 %). Co se týče poměru přílivu a odlivu migrantů, saldo je kladné, migranti v zemi spíše zůstávají, odchod nastává v případech ukončení studia, po delší době zaměstnání či za účelem návratu do země související s důchodem a dožitím v rodné zemi.

⁵⁵INED. *Descendants d'immigrés par pays d'origine*. (Online). 6/2023. Dostupné z : <https://www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/chiffres/france/immigres-etrangers/descendants-dimmigres-par-pays-dorigine/>. [Cit. 16.6.2023].

Co se týče vývoje migrace, tak hned po válce do Francie směřovali spíše muži, což naplňovalo potřeby pracovních sil vyplývající z poválečné obnovy a poté z období poválečné konjunktury. V polovině 70. let byla pracovní migrace omezena z důvodu ekonomické stagnace, a rozvinula se více migrace celých rodin. Od té doby se zvýšil i počet žen, související i s procesem slučování rodin.⁵⁶

Pokud jde o ekonomickou situaci migrantů, častěji zastávají dělnické práce a práce vyžadující nižší kvalifikaci. Míra nezaměstnanosti je u nich vyšší, než u rodilých Francouzů, a setkávají se s většími překážkami při hledání zaměstnání. Nejrozšířenější komunity migrantů se nacházejí ve velkých městech, zejména Île-de-France, v rámci Paříže až 20 % populace představují přistěhovalci. Kromě Paříže se jedná také o aglomeraci Marseille a Lyonu. Nově příchozí přistěhovalci se usazují v místech, kde již pobývají migranti ze starších vln. Z hlediska pohlaví nově příchozích migrantů z Alžírsko převažují ženy (56 %), a celkově více než 30 % jsou lidé mladší 30 let. Podíl lidí s nižší kvalifikací je vyšší, než celkový podíl v populaci, zvyšuje se ale také podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí. Pro migranty z Afriky je obecně horší sehnat pracovní povolení či povolení k pobytu, a tak jim trvá delší dobu a je pro ně obtížnější sehnat práci. Přistěhovalci ze zemí Magrebu mají také nejvyšší podíl na porodnosti migrantů, plodnost imigrantů byla v roce 2016 2,72 dítěte na ženu, u Francouzů 1,79 dítě na ženu, je tedy zřejmé, že přistěhovalci přispívající k vyšší porodnosti v zemi.⁵⁷

Bezpečnostní spolupráce Francie a Alžírsko by podle Macrona měla být posílena kvůli vyostřující se situaci v oblasti Sahelu a Libyi, kdy je potřeba ochota spolupracovat na stabilitě a ochraně regionu. Od roku 2011, kdy došlo ke zhroucení režimu Kaddáfího v Libyi, trpí region Sahelu teroristickými útoky a dochází k přenosu krizí i do vedlejších zemí (destabilizace Mali) a k růstu radikalismu. Alžírská zpravodajská služba sehrála ve spolupráci s CIA roli v likvidaci vůdce jednoho z teroristických organizací, Alžírsko se zavázalo ke spolupráci ohledně uklidnění situace v Mali a v Libyi. Na posílení alžírské spolupráce v tomto regionu se podílel prezident Tabbúni. Alžírsko má motivaci pro snahu řešení krizí v regionu – je zde riziko přenosu, je to vnímáno jako bezprostřední hrozba. Vzhledem k blízkosti (a to nejen geografické, ale i kulturní, náboženské, regionální) může

⁵⁶INSEE. *L'essentiel sur les immigrés et les étrangers*. (Online). 13.5.2023. Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>. [Cit. 16.6.2023].

⁵⁷ibid.

být také jednodušší navazovat dialogy za účelem snahy eliminace teroristických skupin.⁵⁸

Důležitým tématem z hlediska bezpečnosti je i hrozba terorismu, se kterým se Francie v posledních dekádách bohužel velmi hojně potýká. Byly analyzovány teroristické útoky, které se ve Francii odehrály od roku 2000, z čehož vyšlo celkové číslo 50 činů (z čehož byl prokazatelně u 7 útočníků alžírského původu). Ne všechny činy byly přisuzovány pachateli příslušníku Islámskému státu (jako to bývá u většiny teroristických činů v Evropě v posledních letech), na začátku století se jednalo spíše o různé separatistické organizace (baskická ETA, korsická National Liberation Front of Corsica) nebo aktivisty. V posledních letech se ke většině útoků hlásí ISIS, ale pod tím se neskrývají jen teroristi přímo z oblasti, kde ISIS vznikl, ale mnohdy i právě zástupci menšin ve Francii, kteří se nechali ovlivnit jejich myšlenkami. Prvním útokem, jehož pachatelem byl člověk alžírského původu, byl útok v roce 2012. Jednalo se o střelbu, obětmi byl jeden učitel a tři děti v židovské škole ve francouzském Toulouse, pár dní před tímto útokem byli zastřeleni také tři francouzští židovští vojáci nedaleko města Montauban. Vzhledem k tomu, že se jednalo o Židy, byl tento akt považován za antisemitský, a byl označen za nejhorší protižidovský útok za posledních 30 let. Útočníkovi rodiče pocházeli z Alžírska, rozvedli se když byl malý, a vychovávala jej tak pouze matka. Vyrůstal v sociálně odloučené lokalitě (=větší předpoklady pro příklon k extremismu, v tomto případě k džihádismu), v době činu mu bylo pouhých 24 let. Po 32 hodinách od činu byl dopadem policisty a zastřelen. Od tohoto roku roste počet útoků s antisemitským motivem, například v roce 2017, kdy došlo k vraždě ženy migrantem původem z Mali či o rok později, ubodání 85leté ženy, přeživší holokaustu, útočník byl francouzsko-alžírského původu.⁵⁹

Z celkového počtu 50 útoků vzešly celkem 3, které byly hodně drastické, hodně se řešily v médiích, a měly znatelný vliv na francouzskou bezpečnostní politiku, kontroly, apod. Prvním je ten výše zmíněný antisemitský, druhým je útok z roku 2015 v Paříži na redakci satirického deníku Charlie Hebdo. Obětí bylo celkem 17, z toho 12 přímo z redakce Charlie Hebdo, plus 10 zraněných. Útočníky byli bratři alžírského původu, Chérif a Said Kouachi, policie dorazila ve chvíli kdy založili požár, a měli tak možnost odjet. Druhá série útoků se stala poté, kdy známý bratrů Coulibaly zabil policistku na jižním předměstí Paříže,

⁵⁸Center for Middle Eastern Studie. *Algeria-France Relations: National Security Imperatives*. (Online). 22.6.2020. Dostupné z: <https://www.orsam.org.tr/en/algeria-france-relations-national-security-imperatives/>. [Cit. 21.6.2023].

⁵⁹Euronews. *Toulouse shootings: France honours victims on 10th anniversary of antisemitic attacks*. (Online). 20.3.2022. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/03/20/toulouse-shootings-france-honours-victims-on-10th-anniversary-of-antisemitic-attacks>. [Cit. 28.6.2023].

dále zaútočil na židovský supermarket, kde si vzal rukojmí, a při policejním pokusu útočnicka zneškodnit z nich 4 zemřeli. Jeden z bratrů byl již předtím odsouzen za pokus odcestovat do Iráku a připojit se k džihádistům, ve vězení se setkal s dalšími islamisty, mezi nimi i s Coulibalym.⁶⁰

5.2 Francie a Maroko

5.2.1 Zahraniční politika a diplomatické vztahy

Bilaterální vztahy mezi Marokem a Francií jsou formovány pravidelnými dialogy mezi zeměmi již od 90. let 20. století. Současný král Mohammed VI. se vydal na svou první státní návštěvu ve Francii v roce 2000, rok po nástupu na trůn. Současný francouzský prezident Emmanuel Macron navštívil Maroko také nedlouho po svém zvolení, na pozvání právě zmíněného krále Mohammeda. Od roku 1997 se každé dva roky pod záštitou předsedů vlád obou zemí konají výroční zasedání. V roce 2017 bylo při této příležitosti podepsáno 22 dohod o partnerství a bylo identifikováno 5 oblastí spolupráce: Afrika, mládež, inovace, mobilita, decentralizovaná spolupráce a regionalizace.⁶¹

Maroko je, na rozdíl od Alžírka, členem Organisation Internationale de la Francophonie (OIF). Odlišným pojmem, který se v rámci francouzských zemí používá, je Francophonie, což je souhrnný název pro celou světovou populaci, která hovoří francouzsky, s cílem sdružit všechny takto hovořící státy. OIF zahrnuje státy, kde je francouzština takzvaným *lingua franca*, tedy jazykem používaným mezi skupinami, které nemají společný rodný jazyk. Organizace zahrnuje 88 států a jejím cílem je promovat francouzštinu, mnohojazyčnost a kulturní rozmanitost; prosazovat mír, demokracii a lidská práva; podporovat vzdělání, odbornou přípravu, vysokoškolské vzdělávání a výzkum; rozvíjet hospodářskou spolupráci; zvláštní pozornost je věnována mladým lidem a ženám, stejně tak jako rozvoji digitálních technologií. OIF je podřízena 3 politickým orgánům: „Le Sommet“, což je nejvyšší orgán, který se schází každé dva roky, Ministerská konference Frankofonie a Stálá rada Frankofonie. Nejvyšším představitelem je generální tajemník, kterým byla po druhé v roce 2022 zvolena Louise Mushikiwabo z Tuniska.⁶²

Co se týče vztahů a role Maroka v rámci OIF, v roce 2021 se marocký ministr

⁶⁰Petrikowski, Nicki Peter. *Charlie Hebdo shooting*. (Online). 13.2.2019. Dostupné z : <https://www.britannica.com/event/Charlie-Hebdo-shooting/additional-info#history>. [Cit. 28.6.2023].

⁶¹Ambassade de France au Maroc. *Relations politiques*. (Online). 2/2019. Dostupné z : <https://ma.ambafrance.org/Relations-politiques>. [Cit. 16.6.2023].

⁶²L'Organisation internationale de la Francophonie. (Online). Dostupné z : <https://www.francophonie.org/node/81>. [Cit. 21.6.2023].

zahraničí, africké spolupráce a marockých emigrantů Nasser Bourita vyjádřil ohledně potřeby posílit roli OIF prostřednictvím „politického prostoru pro řešení a společný rozvoj, který by měl být věrný své misi v oblasti propagování míru, demokracie a lidských práv“. Bourita v projevu při příležitosti 39. ministerské konference OIF dodal, že nestabilita a nejistota v regionu Frankofonie zůstává zdrojem obav, a že stále ve frankofonním prostoru, přesněji na africkém kontinentu, existují zdroje nestability a konfliktů. Tato nestabilita, která se projevuje výskytem terorismu, politických krizí a zahraničních intervencí oslabuje vlajkové země (Libanon, Mali, Guineu, Haiti a další) a zpochybňuje strategii Stability prostřednictvím demokracie. Maroko se pod vedením krále Mohameda VI. snaží přispívat k regionální a mezinárodní stabilitě a bezpečnosti. Ministr zahraničí také zdůraznil, že Maroko je zapojeno jako vedoucí hráč do mírových operací, zejména ve francouzsky mluvících oblastech. V té době byla stále ještě velkým tématem a hrozbou pandemie Covid, kdy v Africe byl naprostý nedostatek vakcín, celkově bylo očkováno méně než 10 % populace, a přístup k vakcínám nebyl umožněn všem skupinám obyvatel. V této souvislosti Maroko vyslalo lékařskou pomoc do více než 20 spřátelených zemí, aby pomohlo v boji proti pandemii, čímž přispělo k posílení zdravotní suverenity nejen Maroka, ale i ke zlepšení zdravotní bezpečnosti, zejména v africkém frankofonním prostoru. Dobrou zprávou bylo, že i přes probíhající pandemii, pokračovala intenzivní činnost OIF na politické, diplomatické, ekonomické a organizační úrovni. Maroko podpořilo přijetí nové digitální strategie Frankofonie 2022-2026, jež byla jednou z rezolucí přijatou během tohoto zasedání.⁶³

Nejnovější interakcí mezi Marokem a OIF byla ekonomická mise, která probíhala během února 2023 v Casablance, s cílem vybudovat spojení mezi ekonomickými aktéry různých zemí a podnítit impuls pro navázání ekonomických vazeb, obchodní lídři a podnikatelé z různých zemí měli prozkoumat možnosti hospodářské spolupráce. V rámci této mise byly organizovány návštěvy společností s cílem osvětlit marocký model z hlediska podnikání a investic. Šlo také o představení průmyslového pokroku, kterého Maroko dosáhlo, a to zejména v oblasti agroprůmyslu, udržitelných energií a digitálního zboží a služeb. Cílem je umožnit sdílení zkušeností mezi africkými lidry za účelem spolupráce při vytváření nových příležitostí. Součástí bylo také fórum, kde byla představena marocká

⁶³Kingdom of Morocco, Ministry of Foreign Affairs African Cooperation and Moroccan Expatriates. *The Kingdom of Morocco takes part in the 39th Ministerial Conference of La Francophonie*. (Online). 10.12.2021. Dostupné z: <https://www.diplomatie.ma/en/kingdom-morocco-takes-part-39th-ministerial-conference-la-francophonie>. [Cit. 21.6.2023].

ekonomika ve vztahu k regionálnímu trhu severní Afriky. Zástupce OIF pro severní Afriku zdůraznil důležitost této mise, a to zejména pro umožnění interakce s mezinárodními společnostmi a poznání marockých znalostí. Připomenuta byla také ekonomická strategie 2020-2025, která se zaměřuje na velmi rozsáhlou a širokou vizi vztahu mezi frankofonním prostorem a dynamickou ekonomikou. Předseda Africké komise Generální konfederace marockých podniků (CGEM) dodal, že je potřeba odstranit překážky, které brání spolupráci mezi frankofonními africkými společnostmi, a vytvořit nové synergie pro rozvoj afrických ekonomik. Francouzština je jako jazyk usnadňujícím prvkem pro spolupráci, je potřeba jej více využít pro rozvoj obchodních vztahů, komplementarity a posílení konkurenceschopnosti. Cílem do budoucna je odstranění bariér a překážek, které omezují spolupráci mezi společnostmi. V rámci zmíněné strategie 2020-2025 jsou uskutečňovány hospodářské a obchodní mise s cílem zintenzivnění obchodu a investic.⁶⁴

5.2.2 Ekonomická spolupráce

Narozdíl od Alžírsko, vzájemná obchodní výměna Francie a Maroka není tak vyrovnaná. V roce 2021 import do Maroka dosáhl 5,42 bilionu dolarů, kdežto export do Francie dosáhl až 7,9 bilionu dolarů. Hlavními produkty, které Francie dováží do Maroka jsou motorová vozidla, součástky a doplňky k nim, dále pšenice a součástky do letadel. Export do Maroka zahrnuje i služby, jedná se o cestování, dopravu a ostatní firemní služby. Hlavními produkty, které Maroko exportuje do Francie jsou auta, izolované kabely a součástky do letadel. To, že Maroko vyváží do Francie víc, než vyváží Francie do Maroka je dáno tím, že v Maroku jsou situovány automobilky, odkud se pak hotové automobily dováží zpět do Evropy – za účelem snížení ceny nákladů. To ale svědčí o vyšší míře technologické vyspělosti Maroka, neboť jeho export do Francie má vyšší podíl přidané hodnoty. Co se týče struktury obchodu, obě země ji mají poměrně hodně diverzifikovanou, není to tak rozdílné, jako v případě Alžírsko.⁶⁵

Celkově je Maroko ekonomicky na Francii mnohem více závislé, Maroko je hlavním příjemcem francouzských investic v Africe, primárním obchodním partnerem a Francie je také primárním věřitelem. Francouzské FDI jsou přítomné v každém sektoru marocké

⁶⁴Ibriz, Lina, Bouchrit, Said. *La mission de prospection économique de la Francophonie fait escale à Casablanca*. (Online). Le360. 10.2.2023. Dostupné z: https://fr.le360.ma/economie/la-mission-de-prospection-economique-de-la-francophonie-fait-escale-a-casablanca_V5B2DPSV65BXFKXTGLCJL3RMQ/. [Cit. 21.6.2023].

⁶⁵OEC. *France/Morocco*. Online. Dostupné z: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/mar>. [Cit. 13.6.2023].

ekonomiky, včetně národní letecké společnosti *Royal Air Maroc*, a národní železniční sítě ONCF. Maroko má málo energetických zdrojů a postrádá potravinovou bezpečnost, což vytváří prakticky závislost na zahraničním obchodu s Francií. Růst ekonomického tempa je poháněn zahraničním kapitálem především v oblasti telekomunikací, bankovního pojištění, hotelnictví a přístavů.⁶⁶

Nedílnou součástí „dovozu“ z Francie je vzdělání, francouzské školy, ve kterých je arabština druhým jazykem, mají v Maroku převahu. Tyto školy jsou spravovány přímo Ministerstvem zahraničních věcí, a studenti jsou většinou dětmi příslušníků elit či vyšší třídy. Francie je nejčastější destinací pro marocké studenty při volbě studia v zahraničí, maročí studenti také představují největší procento zahraničních studentů ve Francii. Co se týče jazyka, tak francouzsky mluví asi 35 % Maročanů (Alžířanů asi 33 %).⁶⁷

5.2.3 Migrace a bezpečnostní aspekty

Stejně jako u Alžírska, i Maroku bylo v roce 2021 omezeno vydávání víz za účelem větší spolupráce proti nelegální migraci. Jak již bylo zmíněno v kapitole 4.2 o vztazích po získání nezávislosti, diplomatické vztahy byly oslabeny kvůli konfliktům ohledně nezávislosti Západní Sahary, což způsobilo rozepře i se sousedním Alžírskem. Dalším bodem, který přispěl k ochlazení vztahů, bylo vydání rezoluce Evropského parlamentu ohledně obvinění Maroka ze zavraždění a pronásledování novinářů a aktivistů. Maroko v reakci na to stáhlo svého velvyslance, kterého mělo ve Francii. To značí, že diplomatické vztahy v posledních letech nejsou úplně na dobré cestě. Co se týče migrace, ta je z Afriky druhá největší hned po Alžírsku, a přistěhovalci mají podobný status, jako právě ti z Alžírska, což je popsáno v kapitole Migrace a bezpečnostní situace ve vztazích Francie a Alžírska.

Co se týče vojenské spolupráce, tak ta přetrvává i přes krizi, která narušuje jejich vztahy. V březnu tohoto roku navštívil Maroko ředitel pro bezpečnostní a obrannou spolupráci, s cílem tuto spolupráci dále posilovat. Dohody o vojenské a bezpečnostní spolupráci jsou obvykle dlouhodobé a nejsou ovlivněny diplomatickými záležitostmi nebo politickým napětím. Je důležité podtrhnout zásadní strategickou povahu vojenských vztahů mezi Marokem a Francií (potažmo Španělskem, jako dalším partnerem). Maroko a Francie mají dlouhodobou vojenskou spolupráci, která sahá až do doby vyhlášení nezávislosti na

⁶⁶Miller, Susan Gilson. *A History of Modern Morocco*. New York: Cambridge University Press, 2013. Str. 231.

⁶⁷Ennaji, Moha. *Multilingualism, Cultural Identity and Education in Morocco*. Springer Science & Business Media, 2005. Str. 37.

Francii, od té doby země udržují těsné vojenské vazby, a Maroko je jedním z nejbližších spojenců Francie v Africe. V posledních letech se vojenská spolupráce mezi Marokem a Francií zaměřila na boj proti terorismu, přičemž obě země spolupracují na potlačení extremistických skupin v regionu. Francie rovněž podporuje Maroko a jeho úsilí o udržení stability v oblasti Sahelu, a poskytla mu vojenskou a logistickou podporu.⁶⁸

Co se týče bezpečnosti z hlediska teroristických útoků, v kapitole o Alžírsku byly zmíněné dva ze tří největších teroristických útoků, jehož pachatelem byl člověk původem z Alžírsku nebo Maroka. Posledním z těchto tří největších útoků je střelba v klubu Bataclan v Paříži (tento útok byl součástí série celkem šesti útoků, které se odehrály během jedné noci v listopadu 2015). Tři muži přijeli do klubu, ve kterém probíhal koncert, a kolem desáté hodiny večer vtrhli dovnitř se zbraněmi, některé lidi si vzali jako rukojmí, celkem zabili 89 lidí, policii se podařilo do klubu dostat až po půlnoci. Útočníci byli všichni původem z Maroka – Abdelhamid Abaaoud, radikální džihádista, který uprchl do Sýrie, a dva bratři Brahim a Salah Abdeslam, které Abbaoud naverboval. Jediným přeživším útočníkem zůstal Salah Abdeslam, který byl v roce 2022 odsouzen na doživotí, bez možnosti předčasného propuštění (velmi vysoký trest, uděluje se v případě činu terorismu s následkem smrti obětí; smrti dítěte, které zahrnuje znásilnění nebo mučení; úkladné vraždy významného státníka; ve Francii udělen pouze čtyřikrát). Dalším obviněným s doživotním trestem je Mohamed Abrini (taktéž marockého původu), který se na podílel na plánování útoku. Většina dalších obviněných atentátníků na sobě měla výbušné vesty, a zemřeli tak na místě útoku, několik dalších z nich při policejní razii. Celkem bylo během teroristických útoků 13. listopadu 2015 zabito 130 civilistů, zemřelo 7 teroristů, a odhadem kolem 400 lidí bylo zraněno. Tento útok byl největším teroristickým činem spáchaným v Evropě od atentátu v Madridu v roce 2004.⁶⁹ Z celkového počtu 50 útoků byl při 4 z nich pachatelem člověk s marockým původem (ale například u klubu Bataclan bylo více pachatelů původem z Maroka), při sečtení s útoky, které spáchali útočníci alžírského původu to dává dohromady asi 22 % ze všech útoků, s tím, že ale ne vždy se u všech útoků podařilo najít původ pachatele. Na to, že se jedná o bývalé kolonie, a měla by probíhat spolupráce, je 1/5 a podíl na největších teroristických útocích v posledních let poměrně alarmující číslo. V následující tabulce je

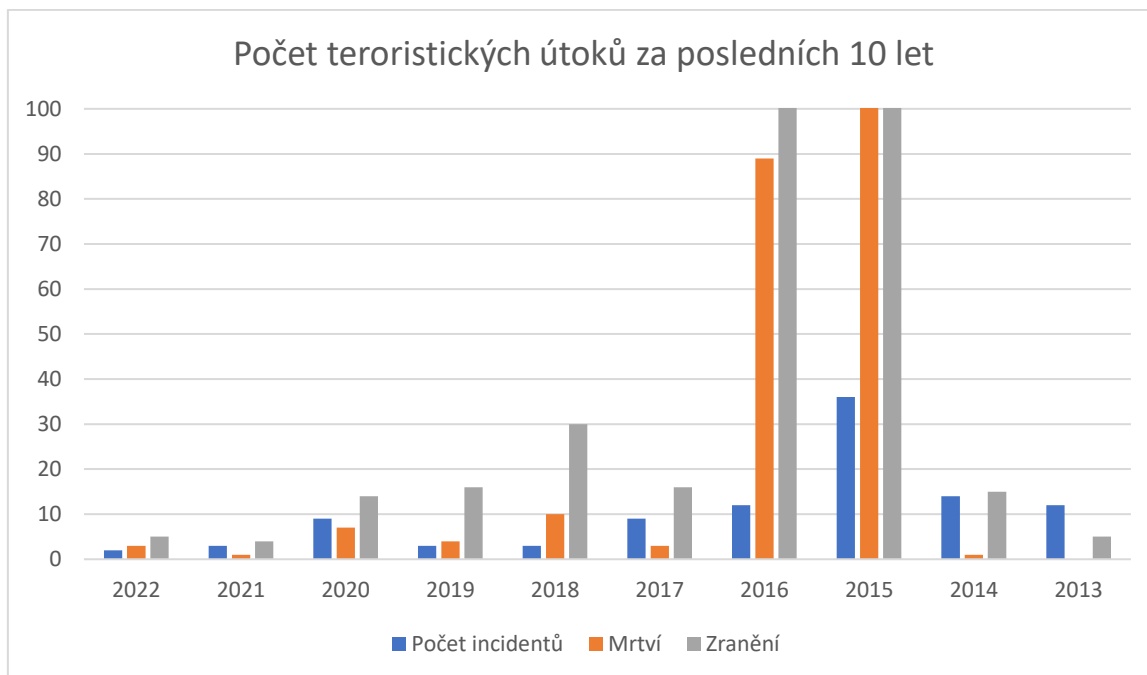
⁶⁸Hespress English. *Morocco and France continue military cooperation despite diplomatic crisis*. (Online). 11.3.2023. Dostupné z : <https://en.hespress.com/60094-morocco-and-france-continue-military-cooperation-despite-diplomatic-crisis.html>. [Cit. 21.6.2023].

⁶⁹ČT24. *Salah Abdeslam byl za teroristické útoky v Paříži odsouzen na doživotí*. Online.29.6.2022. Dostupné z : <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3512007-ve-francii-padne-verdikt-v-procesu-s-obzalovanymi-za-teroristicke-utoky-v-parizi>. [Cit. 28.6.2023].

znázorněno shrnutí počtu incidentů (práce počítala s číslem 50, jako počtem teroristických činů od roku 2000, v tabulce je počet všech incidentů, takže celkové číslo je větší). Nejhoršími rokem je tedy rok 2015, ve kterém proběhl útok na Charlie Hebdo a klub Bataclan, následovaný rokem 2016, ve kterém během oslav dne Dobyetí Bastilly najel nákladní vůz do davu na Promenade des Anglais. Útočník byl tuniského původu, Tunisko je také členem OIF a udržuje určitou spolupráci s Francií jakožto bývalá kolonie.

Rok	Počet incidentů	Mrtví	Zranění
2022	2	3	5
2021	3	1	4
2020	9	7	14
2019	3	4	16
2018	3	10	30
2017	9	3	16
2016	12	89	451
2015	36	161	446
2014	14	1	15
2013	12	0	5

Tabulka 1 Počet teroristických útoků ve Francii za posledních deset let
 Zdroj: National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism. (2020). Global Terrorism Database. Retrieved from <https://www.start.umd.edu/gtd> University of Maryland

Graf 1 Počet teroristických útoků ve Francii za posledních 10 let

Zdroj: National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism. (2020). Global Terrorism Database. Retrieved from <https://www.start.umd.edu/gtd> University of Maryland

6 Praktická část: komparace vlivu Francie na Alžírsko a Maroko

Cílem praktické části této diplomové práce je analyzovat rozdíly vlivu Francie na Alžírsko a na Maroko (jestli nějaké jsou) a vyhodnotit, zda se dá říci, jestli převažuje vliv nad jednou či druhou zemí a případně uvést důvody, proč tomu tak je. Základem pro praktickou část je předchozí kapitola, která se věnovala spolupráci Francie a Alžírka a Francie a Maroka ve vybraných sférách. Co se týče závislé a nezávislé proměnné, závislou proměnnou, neboli efektem na současné vztahy je koloniální éra a dekolonizace, nezávislou proměnnou neboli příčinou je vliv Francie na její bývalé kolonie. Pomocí čtyř kategorií, které byly analyzovány v předchozí kapitole bude porovnáno, ve které z nich má Francie větší vliv na Alžírsko či Maroko. V rámci kategorií V1-V4 byly zvoleny subkategorie, ve kterých daná země dostane bod 1 (vliv převažuje oproti druhé zemi) nebo 0 (vliv je nižší oproti druhé zemi, viz níže:

V1-V4 proměnné, které zkoumají rozdílnost vlivu Francie

V1 – zahraniční spolupráce Francie s bývalými koloniemi, diplomatické vztahy

V2 – ekonomická spolupráce

V3 – migrace

V4 – bezpečnostní aspekty

Subkategorie v rámci proměnných

V1 – zahraniční spolupráce_{S11}, diplomatické vztahy_{S12}

V2 – exports_{S21}, imports_{S22}, investice_{S23}

V3 – početnost menšiny ve Francii_{S31}, zaměstnanost_{S33}, bezpečnostní spolupráce v africkém regionu_{S31},

V4 – terorismus ve Francii_{S41}

6.1 V1 – zahraniční spolupráce Francie s bývalými koloniemi, diplomatické vztahy

Zahraniční spolupráce Francie s Alžírskem se obecně vyznačuje delší minulostí jejich vzájemných vztahů, vzhledem k delší době kolonizace. I přes poměrně drastickou dekolonizaci byly vztahy nastoleny hned po uzavření míru, a to nejen tak, že mohli

Francouzi těžit ze spolupráce, ale také z druhé strany, kdy spousta Alžířanů (mnohdy už během války) odešla do Francie. V tomto případě se jedná o větší přínos pro Francii, která profituje ekonomicky, Alžířané ve Francii sice mohou mít větší možnosti, ale vzhledem k tomu, že mají složitější přístup a podmínky na trhu práce, se jejich možnost pobytu ve Francii nedá úplně označovat za něco, z čeho by mohli 100% profitovat. I přes určité tendence v oblasti prosazování odstranění francouzštiny jako druhého jazyka stále většina Alžířanů francouzštinu používá, v tomto směru je vliv Francie tedy také patrný.

Co se týče diplomacie a zahraniční spolupráce je zřejmé, že vztahy jsou poznamenány dlouhou koloniální érou a také zvěrstvy, kterých se francouzská armáda během Alžírské války dopouštěla na tamějším obyvatelstvu. Tato část historie je velkým bodem provázejícím vztahy do budoucna, a často i svárem, kvůli kterému vznikají určité neshody mezi zeměmi. Ze strany Francie je stále snaha o obnovování vztahů, o pokračování ve spolupráci a o řešení pomocí dialogů. Jelikož kolonizace je velmi citlivým tématem, Alžířané jsou na toto téma velmi hákliví, a tak snadno dochází k nedorozuměním, které se Francie snaží urovnávat.

I přes občasné neshody, případně nedorozumění, Francie s Alžírskem v oblasti zahraniční politiky a diplomacie spolupracují, Francie může být dobrým vstupním bodem do severní Afriky (i třeba v rámci Evropské Unie), a naopak Francie může hájit zájmy Alžířska a prosazovat programy spolupráce či rozvojové činnosti i v jiných částech Afriky.

Maroko nebylo tak dlouho součástí koloniálního impéria Francie, a to může být důvod, proč je zahraniční politika a spolupráce v oblasti diplomacie o něco málo komplexnější. Jedním z hlavních rozdílů je členství Maroka v OIF, prostřednictvím které je větší možnost řešit jakákoliv témata v rámci frankofonních zemí, a to včetně nestability či konfliktů, které jsou na africkém kontinentu velmi časté, a Maroko tak může být pro Francii větším partnerem v oblasti zahraničních intervencí. Dialogy mezi zeměmi jsou v případě Maroka prosazovány i ze strany panovníka, král Mohammed VI. se s francouzským prezidentem setkává na bázi výročních zasedání, které se konají každé dva roky.

zahraniční spolupráce – Maroko 1, Alžírsko 0

diplomatické vztahy – Maroko 1, Alžírsko 1

6.2 V2 – ekonomická spolupráce Francie s bývalými koloniemi

Alžírsko je druhým největším obchodním partnerem Francie v Africe, z hlediska exportu z Francie se jedná zejména o dovoz pšenice, automobilů a léků. Francouzské podniky zaměstnávají téměř půl milionu Alžířanů, což není zanedbatelné číslo, a to hlavně v odvětvích finančních služeb a dopravy. Pro Francii je Alžírsko důležité kvůli jeho zásobám ropy a ropného plynu, který tvoří největší část importu do Francie. Co se týče spektra produktů, které Francie exportuje do Alžírka, tak je mnohem rozmanitější než import, zahrnuje kromě zmíněné pšenice a obecně dalších produktů z potravinářského průmyslu také vakcíny, pesticidy a jiné laboratorní prvky, součástky strojů a další. Pro Francii je Alžírsko důležité zejména z hlediska energetiky, a to i v návaznosti na ukrajinskou válku, která zvýšila poptávku po ropě z oblasti severní Afriky, a Alžírsko si tak může prostřednictvím vyšších cen a vyšší závislosti na severoafrické ropě zajistit kontrakty a výnosy do budoucna. Kvůli obavám o přerušení dodávek plynu byl dokonce posílen status Alžírka jako dodavatele těchto klíčových surovin.

I přesto, že Francie do Alžírka dováží velké množství produktů z různých odvětví a poskytuje pracovní místa pro mnoho lidí, je kvůli ruské agresi v současné době klíčovější strategická pozice Alžírka a jejich schopnost disponovat ropou, díky čemuž má v této oblasti nad Francií navrch, a mohlo by to působit jako případná páka ve vyjednávání mezi těmito dvěma zeměmi.

Maroko nemá s Francií tak vyrovnaný vzájemný obchod jako má Francie s Alžírskem, export z Maroka do Francie převažuje, a to zejména kvůli přesunu výroby francouzských automobilek do Maroka (za účelem snížení ceny nákladů). Hlavními produkty, které se dováží jsou součástky do automobilů, a naopak hlavní složkou exportu jsou hotové automobily. Maroko nemá žádnou strategickou surovinu jako Alžírsko, a je tak na Francii více ekonomicky závislé, Francie je pro něj hlavním obchodním partnerem a investorem. Absence energetických zdrojů činí Maroko mnohem více zranitelné a závislejší na Francii.

export do Francie – Alžírsko 0, Maroko 0

import z Francie – Alžírsko 0, Maroko 1

investice – Alžírsko 0, Maroko 1

6.3 V3 – migrace a bezpečnostní spolupráce

U obou zemí byly narušeny vztahy v oblasti migrace a diplomacie incidentem, kdy Francie omezila vydávání víz pro občany těchto zemí s cílem vynutit větší spolupráci v oblasti nelegální migrace, která směřuje do Evropy z Afriky. Tento čin měl ale velmi negativní odezvu, a tak se nedlouho poté vydávání víz obnovilo v plném rozsahu.

Počet Alžírčanů žijících ve Francii je více než půl milionu což je 1 % z celkového počtu populace Alžírsko. Většina migrantů, kteří do Francie z Alžírsko přišli v zemi zůstává, odcházejí zejména po skončení studií, po delší době zaměstnání či za účelem dožití na důchod. Důvodem pro migraci může být vidina lepšího ekonomického postavení, lepších životních podmínek či obecně vidina lepšího politického systému v evropských zemích (související s autoritářskými tendencemi v afrických zemích), ale také migrace za účelem sloučení rodin. Migranti ale mají větší problémy se sehnáním zaměstnání, obecně zastávají nižší pozice (=méně placené), a vidina lepších zítřků mimo jejich zemi původu tak nemusí být úplně naplněna, a může to způsobovat frustraci.

Co se týče bezpečnostní spolupráce, Francie potřebuje Alžírsko zejména kvůli situaci v oblasti pásma Sahelu a Libyi, kterou je potřeba držet, aby se nerozšiřovala dále v rámci regionu, a nezpůsobovala další nepokoje. Alžírsko vnímá tuto situaci jako hrozbu, a tak je spolupráce z jeho strany logickým krokem, aby se krize nepřenesla. Alžírsko může být nástrojem i z hlediska větší geografické či regionální blízkosti.

Počet Maročanů žijících ve Francii je asi 1 100 000, což jsou asi necelá 3 % z celkové populace Maroka. Přistěhovalci jsou na tom podobně jako ti z Alžírsko, také mají větší problémy si sehnat práci, také zastávají méně kvalifikované pozice. Pokud jde o zastoupení menšiny z hlediska migrantů ve Francii, tak jsou obě země zastoupeny přibližně 12 % z celkového 50% podílu migrantů z Afriky.

Bezpečnostní spolupráce Francie a Maroka je více napjatá než s Alžírskem, a to zejména kvůli konfliktu v oblasti západní Sahary, který zasahuje i do vztahů Maroka s Alžírskem. Maroko si nárokuje území západní Sahary, a je tak narušen status jeho nezávislosti, na jehož stranu se staví Francie. I přes tuto krizi, která vztahy narušuje, probíhají jednání ohledně obranné spolupráce, a to nejen v rámci regionu, ale také v rámci spolupráce na potlačování terorismu a extrémismu.

početnost menšiny – Maroko 1, Alžírsko 1

vzdělání, zaměstnanost – Maroko 1, Alžírsko 1

bezpečnostní spolupráce v regionu – Maroko 0, Alžírsko 1

6.4 V4 – terorismus

Terorismus, jakožto součást bezpečnostní struktury, v tomto případě nemůže být nazván oblastí spolupráce, ale spíše problematiky. Francie se v posledních letech potýká se zvýšenou hrozbou terorismu a zvýšenou frekvencí teroristických útoků, což ohrožuje nejenom samotnou Francii, ale i ostatní evropské země, zvyšuje to nutnost výdajů na potlačování těchto hrozeb, klade důraz na větší spolupráci mezi státy v této oblasti, a v neposlední řadě zvyšuje napětí ve společnosti, související s většími projevy nenávisti a nárůstem extremismu vůči osobám jiného původu.

Z celkového čísla 50 útoků za posledních 20 let, byl prokazatelně u 7 činů útočником člověk alžírského původu, z toho 3 teroristické útoky byly jedněmi z těch nejhorších, co se ve Francii za poslední dobu odehrály. V případě alžírských pachatelů se jednalo se o útok na redakci satirického deníku v Paříži Charlie Hebdo, a o sérii antisemitských útoků. U útočníků je většinou společným znakem rozpadlá rodina/rozvedení rodiče/matka samoživitelka a dětství v odloučené lokalitě, které vede k větší pravděpodobnosti navázání kontaktů s lidmi, které mají vazby na Islámský stát (+ může být dalším předpokladem frustrace z francouzského systému, obtížnost získání pracovního povolení, obtížnost získání práce, sociální vyloučenost, nízká mzda, a to všechno může kumulovat v takovéto činy).

V případě pachatelů marockého původu se jednalo o třetí nejhorší teroristický útok ve Francii za poslední dobu, konkrétně o útok v klubu Bataclan v Paříži, při kterém měli útočníci na svědomí největší množství mrtvých a velké množství zraněných lidí. Útočníci mají opět stejné předpoklady zázemí a sociálních vazeb, jako u případu Alžírských útočníků, chtěli se připojit přímo k ISIS.

Při celkovém počtu 50 útoků byl pachatel/é z Maroka při 4 z nich, pachatel z Alžírka při 7 nich, což znamená podíl zhruba 1/5 na teroristických útocích ve Francii za posledních 20 let. Na to, že se jedná o bývalé kolonie, a je zde určitá forma závislosti a spolupráce, je to dost velké číslo, a také velký problém ohledně integrace a asimilace lidí, pocházejících z bývalých kolonií.

V této kategorii si autorka netroufá určovat, jestli byly horší teroristické útoky způsobené osobami alžírského či marockého původu, proto byl udělen bod oběma zemím, vzhledem k tomu, že se jednalo o velmi závažné teroristické činy s velkým mediálním dosahem a velkým množstvím obětí.

Terorismus – Maroko 1, Alžírsko 1

7 Shrnutí praktické části

V rámci proměnné V1 – zahraniční spolupráce a diplomatické vztahy, byly určeny subkategorie 1) zahraniční spolupráce a 2) diplomatické vztahy. Na základě analýzy zahraničních vztahů Francie a Alžírsko bylo vyhodnoceno, že vzhledem k delší době kolonizace a k citlivým bodům v historii této dlouhé nadvlády a ztrát během bojů za nezávislost, dostává bod Maroko, které je ve vztazích více otevřené, a nemá vzhledem k tak komplikované minulosti a kratší době nadvlády tak zranitelný přístup ve vzájemných vztazích. Neznamena to však, že by Alžírsko nespolupracovalo s Francií, spolupráce tam probíhá, je patrný zejména i vliv francouzštiny, která se používá na denní bázi, a je také vyučovacím jazykem. Bod, který přispívá k převaze vlivu nad nad Marokem, je jeho členství v OIF, které ho více spojuje s Francií a ostatními členskými zeměmi, a může tak být platformou pro snadnější řešení různých témat. Podporu vzájemných vztahů propaguje také marocký král, který se aktivně účastní zasedání s francouzským prezidentem. Co se týče diplomatických vztahů, tak bylo zmíněno, že obě země měly omezená víza ze strany Francie, za účelem donucení k větší spolupráci ohledně nelegální migrace, což vyvolalo velkou odezvu, a nedlouho poté bylo zrušeno. Obě země také mají konzulární síť ve Francii, taktéž Francie v Maroku a Alžírsku. Za diplomatické vztahy mají tedy bod obě.

V rámci proměnné V2 – ekonomická spolupráce, byly určeny subkategorie 1) export, 2) import a 3) investice. Na základě analýzy ekonomické spolupráce Francie a Alžírsko bylo vyhodnoceno, že je Alžírsko závislé na dovozu některých velmi důležitých surovin, jako je pšenice a léky. Francie také v rámci svých podniků poskytuje velké množství pracovních míst pro Alžírany. Na druhou stranu Alžírsko disponuje nerostnými zdroji, a to zejména ropou a zemním plynem, a je tak klíčovým partnerem nejen pro Francii, ale i pro celou EU. Tato role nabývá na důležitosti zejména v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině, kdy je potřeba zajistit dodávky těchto strategických surovin z jiných území. Díky vysoké poptávce si Alžírsko může částečně diktovat podmínky, a může z této spolupráce těžit i do budoucna. Maroko na rozdíl od Alžírsko nerostnými zdroji nedisponuje, a je tak v tomto odvětví, mimo jiné i v oblasti potravinové bezpečnosti, více závislé na Francii. Maroko exportuje do Francie auta, což je odvětví s větší VA, což také není zanedbatelná součást exportu, proto v kategorii export mají obě země 0. V oblasti importu je, jak již bylo zmíněno, Maroko více závislé na dovozu klíčových surovin, což činí Maroko více zranitelné a závislé na Francii, proto v subkategorii import má Maroko 1 a Alžírsko 0. Co

se týče investic, Francie je primárním zahraničním investorem v Maroku a směřuje tam největší podíl investic ze všech afrických států. V Alžírsku je Francie také rozsáhlým investorem, vyjma nejdůležitější oblasti alžírského vývozu – ropy a zemního plynu, proto v oblasti investic získává bod Maroko.

V rámci proměnné V3 – migrace a bezpečnostní spolupráce byly určeny subkategorie 1) početnost menšiny ve Francii, 2) zaměstnanost a 3) bezpečnostní spolupráce v regionu. Na základě analýzy migrace bylo vyhodnoceno, že co se týče postavení migrantů, obě země jsou na tom podobně, obecně migranti zastávají nižší pozice a mají větší problém získat pracovní povolení a následně si najít práci. Ohledně zastoupení alžírské a marocké menšiny, obě jsou zastoupeny procentuálně velmi podobně (12 %), takže obě země mají 1. Co se týče zaměstnanosti, tak je situace také velmi podobná, jak již bylo zmíněno, mají složitější proces hledání zaměstnání, mohou se vzhledem ke svému původu setkávat s předsudky, v této subkategorii mají taky obě země 1. Pokud jde o bezpečnostní spolupráci v regionu, bod dostává Alžírsko, a to zejména kvůli faktu, že s Marokem jsou v této oblasti problémy ohledně sporného území Západní Sahary. Maroko se sice také podílí na spolupráci ohledně bezpečnostní situace, a to i skrze OIF, ale klade si nároky na sice nesamosprávné, ale o suverenitu usilující, území Západní Sahary.

Proměnná V4 – terorismus, je samostatnou kategorií pro praktickou část, a to zejména z hlediska závažnosti událostí v této oblasti. Po rozboru teroristických činů ve Francii za poslední dvě dekády bylo stanoveno, že zhruba na 22 % teroristických činů ve Francii měl podíl pachatel původem buď z Alžírsku nebo Maroka. Tento fakt, že se migranti obecně z regionu severní Afriky (i třeba Tuniska, jakožto další bývalé kolonie) přiklání k extremistickým názorům a skupinám je ovlivněn několika faktory. V první řadě má určitě vliv prostředí, ze kterého pocházejí, zahrnující problémy v rodině včetně rozvedených rodičů či dospívání pouze s jedním rodičem. Dalším vlivem je odloučenost, migranti žijí v okrajových lokalitách, které nejsou začleněny do městské společnosti, a více se tu tedy kumulují sociální problémy i radikálně smýšlející skupiny. Frustrace z životní situace, kdy se jim nedaří najít práci a cítí se vyloučení ze společnosti může vyústit právě takovým radikálním způsobem v podobě teroristických činů. Tato situace je velmi náročná, nelze jen tak říci, že by se migranti měli lépe asimilovat, problémem je i celkový pohled Evropanů na lidi přicházející z Afriky, a to zejména z důvodu jiné kultury a náboženství. Francie by se jakožto „mluvčí“ za tyto své dva partnery měla postavit a snažit se lidem pomoci například zjednodušením procesu získání povolení, hledáním bydliště mimo vyloučené

lokality, začleňováním žáků z těchto rodin do normálních škol apod. Dalo by se říci, že po koloniální minulosti by se Francie mohla o občany z bývalých kolonií starat lépe, jedná se také o velkou část voličů ve Francii, kteří by svůj názor mohli vyjádřit ve prospěch nějakých extremistických skupin, což určitě není v zájmu Francie. Otázkou ale zůstává, jestli by tam byla vůle i ze strany migrantů si najít lepší práci, lépe se asimilovat a žít lepší život, než ve své domovské zemi, kde k tomu třeba nejsou takové podmínky.

Následující tabulka znázorňuje výsledky praktické části.

Kategorie	Subkategorie	Alžírsko	Maroko
V1	Zahraněční spolupráce	0	1
	Diplomatické vztahy	1	1
V2	Export	0	0
	Import	0	1
	Investice, FDI	0	1
V3	Početnost menšiny ve Francii	1	1
	Zaměstnanost	1	1
	Bezpečnostní spolupráce v regionu	1	0
V4	Terorismus	1	1
Celkem bodů		5	7

Tabulka 2 Vyhodnocení praktické části

Závěr

Neokolonialismus je v současné době v rámci mezinárodních vztahů sporným bodem – každý stát má právo na suverenitu a na své vlastní rozhodování, a ovlivňování činnosti jednoho státu jiným, silnějším je v rozporu s myšlenkou suverenity. Bývalé kolonie, a to zejména africké země, které byly dlouhou dobu pod nadvládou metropole, nebyly schopné se po získání nezávislosti postavit na vlastní nohy, a fungovat bez vnější pomoci. Té se chopil bývalý kolonizátor, jakožto získání možnosti udržet si vztahy s bývalou kolonií. Dá se tato forma spolupráce označit za formu neokolonialismu, když se jedná o spolupráci bohatší země se zemí chudší, která potřebuje za pomoci vzájemného obchodu a přílivu investic podporovat ekonomiky? Tímto tématem se zabývala tato diplomová práce. Cílem bylo srovnat vliv Francie, jakožto bývalé koloniální mocnosti, na její dvě bývalé kolonie – Alžírsko a Maroko. Tyto dvě země byly vybrány z hlediska stejného regionu, takže by se mohla nabízet i podobnost ve vztazích k bývalému kolonizátorovi. V teoretické části byly nejprve představeny důležité pojmy související s koloniálním postavením a termínem moci, poté se práce věnovala vztahům Francie s oběma zeměmi bezprostředně před a po získání nezávislosti, což bylo klíčové z hlediska pochopení současných vztahů.

Práce se zaměřila na komparaci vztahu Francie s Alžírskem a s Marokem. Hlavní oblastí výzkumu byly čtyři sféry spolupráce Francie s vybranými zeměmi, a to: zahraniční politika a diplomatické vztahy, ekonomická spolupráce, migrace a bezpečnostní spolupráce a terorismus. V kapitole zabývající se analýzou jednotlivých zemí byla kategorie terorismus analyzována v rámci kategorie migrace a bezpečnostní aspekty, nicméně v praktické části byla vzhledem ke své důležitosti a vlivu analyzována jako samostatná proměnná. Na vztahy Francie s oběma státy bylo podle hypotézy nahlíženo jako na nekoloniální, optikou realismu jako na udržování moci pomocí soft-power. Neokolonialismus značí udržování vlivu (v tomto případě nad svou bývalou kolonií) i po získání nezávislosti, ale na rozdíl od kolonialismu zde nejsou žádné oficiální instituce, takže je těžko identifikovatelné, zda se opravdu jedná o neokolonialismus.

V rámci praktické části byly pro každou ze 4 kategorií určeny další subkategorie, ve kterých každá ze dvou zemí obdržela bod=1, pokud je zde vliv v dané oblasti znatelnější, než u druhé země, nebo bod=0, pokud je naopak země v dané oblasti pod viditelně menším vlivem než země druhá. Celkově pak tedy každá ze zemí získala bod v několika určených subkategoriích celkem ve 4 hlavních kategoriích, označených jako V1-V4.

Hypotézy byly v rámci metodologické části práce stanoveny následující:

- H1: Vliv Francie na Alžírsko a Maroko přetrvává a dá se označit za formu neokolonialismu.
- H2: Vzhledem k delší koloniální nadvládě + drastičtější dekolonizaci a nečlenství Alžírsko v OIF je jeho vztah s Francií méně provázaný než v případě Maroka.
- H3: Francie ze svého vlivu profituje, ovlivňuje to její pozici velmoci, ale přináší to i negativní dopady, například v souvislosti s migrací a integrací lidí z těchto dvou zemí.

Na základě rozboru vlivu Francie na Alžírsko a Maroko lze vyvodit, že vliv Francie určitým způsobem přetrvává. Již bylo zmíněno, že neokolonialismus se na rozdíl od kolonialismu vyznačuje absencí jakýchkoliv správních institucí, takže je složitější jeho přítomnost potvrdit. Vzhledem k tomu, že se jedná o přetrvávající spolupráci s bývalými koloniemi, a Francie je ekonomicky silnějším státem by se o formu neokolonialismu jednat mohlo, přeci jen třeba Maroko je na Francii poměrně závislé z hlediska obchodní spolupráce, ale je potřeba zdůraznit, že se nejedná o formu vykořisťování, Francie je demokratickou zemí, která promuje hodnoty demokracie a lidských práv, a tak určitě činí i ve spolupráci se svými bývalými koloniemi. Nelze tedy na neokolonialismus nahlížet jako na nelidské zacházení, jako to bylo v případě kolonialismu, v dnešní době se jedná právě spíše o čerpání ekonomických a dalších výhod. V souvislosti s H2 a s výsledky bodování v rámci praktické části lze potvrdit, že vliv Francie na Maroko je více znatelný, což se ukazuje v oblastech přímých investic, obchodní spolupráce a členství v OIF. Rozdílnost vlivu Francie na země je způsobena i délkou koloniální nadvlády, kdy Alžírsko bylo kolonizováno přes dlouhých 130 let, a nezávislost byla vybojována velmi drastickým způsobem se zanecháním spousty obětí. Činy Alžírské války a zvěrstva, která byla páchána na tamním obyvatelstvu jsou bolavou kapitolou, která činí vztahy s bývalým kolonizátorem křehčí. I přes tyto překážky se Francie snaží s oběma zeměmi pokračovat ve spolupráci, Alžírsko je pro Francii velmi důležitým partnerem v oblasti ropy a zemního plynu, v Maroku se nachází automobilky, ze kterých vyváží hotové automobily do Evropy. Co se týče H3, Francie profituje z těchto vztahů, i když vzhledem k odlišnosti regionů se dá předpokládat, že je za tím potřeba spousta jednání, která mohou vést ke spolupráci v různých oblastech. Migrace a s ní související radikalizace příchozích Maročanů či Alžířanů je velkým problémem, stejně tak jako jejich integrace do společnosti.

Byly stanoveny dvě výzkumné otázky, a to:

„Jakými způsoby se snaží Francie prosazovat vliv v těchto dvou bývalých koloniích?“

„Lze tento vztah označit za formu neokolonialismu?“

Francie prosazuje svůj vliv určitým způsobem ve všech oblastech které byly analyzovány, pomocí zahraniční spolupráce se snaží prostřednictvím bývalých kolonií o udržování stabilnější situace v Africe, prostřednictvím obchodní spolupráce si zajišťuje odbytiště pro své zboží a poskytuje pracovní místa, prostřednictvím migrace může přilákat nové pracovní síly, které například se svým vzděláním nemohou najít uplatnění ve své rodné zemi. U migrace se ale zároveň jedná o určitý stupeň bezpečnostního rizika. Odpověď na druhou výzkumnou otázku byla podána u předchozího odstavce s hypotézami.

Na závěr práce ještě stručné shrnutí hlavních rozdílů mezi zeměmi. Maroko bylo kolonizováno kratší dobu, je tam silný vliv monarchie, který se sám aktivně účastní jednání s francouzským prezidentem, a je velice proaktivní. Maroko získalo nezávislost i díky mezinárodnímu tlaku – z vnější, nebyl tam takový tlak z vnitřku. Přítomnost Maroka v Organisation Internationale de la Francophonie, může působit dojmem, že je Maroko díky tomu na Francii více navázané, a může být jedním z důvodů rozdílného vlivu. Alžírsko bylo kolonizováno 132 let, hrály tam silnou roli strany FLN a ALN, byl tam velký výskyt francouzských kolónů, kteří měli v zemi silnou pozici. (z tohoto důvodu také docházelo k častějším a vyhrocenějším střetům). Francie musí být v navazování vztahů s Alžírskem více opatrná, a to nejen kvůli koloniální minulosti, ale i kvůli poměrně velkému počtu Alžírčanů žijících ve Francii, kteří tvoří část voličů, takže to může mít vliv i na politické zájmy. Otázkou zůstává, jestli se s postupem let, kdy bude nastupovat další generace, která nezažila válku, nebude na koloniální minulost a zločiny spáchané během ní zapomínat.

Summary

Neocolonialism is currently a controversial point in international relations - every state has the right to sovereignty and to its own decision-making, and influencing the activities of one state by another, stronger one is contrary to the idea of sovereignty. Is it true that all states are sovereign? Former colonies, especially African countries that were under the rule of the metropolis for a long time, were not able to stand on their own feet after gaining independence and function without external help. It was taken up by the former colonizer as a way of maintaining relations with the former colony. Can this form of cooperation be described as a form of neo-colonialism when it is a matter of cooperation between a richer country and a poorer country that needs to support their economies with the help of mutual trade and investment inflows? This topic was dealt with in this thesis. The aim was to compare the influence of France, as a former colonial power, on its two former colonies – Algeria and Morocco. The two countries were chosen in terms of the same region, so a similarity in relations to the former colonizer could also be offered. In the theoretical part, important concepts related to the colonial status and the superiority of one country over another, overall power status, were first introduced.

The work focused on comparing France's relationship with Algeria and Morocco. The main area of research was the four spheres of France's cooperation with selected countries, namely: foreign policy and diplomatic relations, economic cooperation, migration and security cooperation, and terrorism. Within the analysis of an individual country, the category of terrorism was analysed within the category of migration and security aspects, however, in the practical part, due to its importance and influence, it was analysed as a separate variable. According to the hypothesis, France's relations with both states were viewed as neo-colonial, through the lens of realism as maintaining power through soft-power. Neo-colonialism means maintaining influence (in this case over one's former colony) even after gaining independence, but unlike colonialism there are no official institutions, so it is difficult to identify whether it is really neo-colonialism.

The following hypotheses were established within the methodological part of the work:

- H1: The influence of France on Algeria and Morocco persists and can be characterized as a form of neocolonialism.
- H2: Due to longer colonial rule + more drastic decolonization and non-membership

of Algeria in the OIF, its relationship with France is less intertwined than in the case of Morocco.

- H3: France benefits from its influence, it affects its position as a great power, but it also brings negative effects, for example in connection with the migration and integration of people from these two countries.

Based on the analysis of the influence of France on Algeria and Morocco, it can be concluded that the influence of France persists in a certain way. It has already been mentioned that neocolonialism, unlike colonialism, is characterized by the absence of any administrative institutions, so it is more difficult to confirm its presence. Since this is ongoing cooperation with former colonies, and France is an economically stronger state, it could be a form of neocolonialism, after all, for example, Morocco is quite dependent on France in terms of trade cooperation, but it is not a form of exploitation, France it is a democratic country that promotes the values of democracy and human rights, and it certainly does so in cooperation with its former colonies. In relation to H2 and the scoring results of the practical part, it can be confirmed that the influence of France on Morocco is more noticeable, which is shown in the areas of direct investment, trade cooperation and OIF membership. The difference in France's influence on countries is also due to the length of colonial rule, when Algeria was colonized over 130 long years, and independence was fought for in a very drastic way, leaving many victims. The acts of the Algerian war and the atrocities committed against the population there are a painful chapter that makes relations with the former colonizer more fragile. Despite these obstacles, France tries to continue cooperation with both countries, Algeria is a very important partner for France in the field of oil and natural gas, there are car factories in Morocco that export finished cars to Europe. As for H3, France benefits from these relations, although due to the difference of the regions, it can be said that a lot of negotiations are needed behind this, which would lead to cooperation in different areas. Migration and the related radicalization of incoming Moroccans and Algerians is a big problem, as is their integration into society.

Two research questions were chosen, namely:

"In what ways is France trying to assert influence in these two former colonies?"

"Can this relationship be characterized as a form of neocolonialism?"

France asserts its influence in a certain way in all the areas that have been analyzed, with the

help of foreign cooperation it tries to maintain a more stable situation in Africa through the former colonies, through trade cooperation it secures an outlet for its goods and provides jobs, through migration it can attract new labor forces, who, for example, cannot find employment in their native country with their education. The answer to the second research question was given in the previous paragraph with hypotheses.

At the end of the work, a brief summary of the main differences between the countries. Morocco was colonized for a shorter period of time, there is a strong influence of the monarch, who himself actively participates in negotiations with the French president and is very proactive. Morocco gained its independence also thanks to international pressure - from the outside, there was no such pressure from the inside. Morocco's presence in the Organization Internationale de la Francophonie may give the impression that Morocco is more connected to France because of this and may be one of the reasons for the differential influence. Algeria was colonized for 132 years, there was a strong role of the FLN and ALN parties, there was a large presence of French columns that had a strong position in the country. France has to be careful in establishing relations with Algeria, not only because of the colonial past, but also because of the relatively large number of Algerians living in France who form part of the electorate, so it is also related to political interests. The question remains whether, as the years go by, when the next generation that did not experience the war comes up, the colonial past and the crimes committed during it will not be forgotten.

Použitá literatura

ADEWOLE, Segun. *Moroccan Writer Says Macron Disrespected King Mohammed VI*. (Online). BNN. 2.6.2023. Dostupné z: <https://bnn.network/politics/moroccan-writer-says-macron-disrespected-king-mohammed-vi/>

AHIAKPOR, James C. W. *The success and failure of dependency theory: the experience of Ghana*. *International organization* [online]. New York, USA: Cambridge University Press, 1985, 39(3), 535-552. ISSN: 0020-8183. Dostupné z : doi :10.1017/S0020818300019172.

AMBASSADE DE FRANCE AU MAROC. *Relations politiques*. (Online). 2/2019. Dostupné z : <https://ma.ambafrance.org/Relations-politiques>.

AMNESTY INTERNATIONAL. (Online). 11.1.2023. *Nespravedlivě odsouzený novinář z Maroka je šikanován ve vězení*. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/5611/nespravedlive-odsouzeny-novinar-z-maroka-je-sikanovan-ve-vezeni>.

BERÁNEK, Zdeněk. *Stručná historie států: Alžírsko*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-335-0.

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STUDIES. *Algeria-France Relations: National Security Imperatives*. (Online). 22.6.2020. Dostupné z: <https://www.orsam.org.tr/en/algeria-france-relations-national-security-imperatives/>.

ČT24. *Salah Abdeslam byl za teroristické útoky v Paříži odsouzen na doživotí*. Online. 29.6.2022. Dostupné z : <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3512007-ve-francii-padne-verdikt-v-procesu-s-obzalovanymi-za-teroristicke-utoky-v-parizi>.

DENOEUX, Guilain. *Countries at a Crossroads 2011: Morocco*. 2019. Online. Dostupné z: https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Moroccofinal.pdf.

DIRZAUSKAITE, Goda a Ilinca, Nicolae Cristinel. *Understanding "Hegemony" in International Relations Theories*. *Development and International Relations*: Aalborg University, 2017, 18.

DOBOŠ, Bohumil. *Macron v Africe a nová francouzská politika?* (Online). Seznam zprávy. 2. 3. 2023. Dostupné z: <https://medium.seznam.cz/clanek/bohumil-dobos-macron-v-africe-a-nova-francouzska-politika-4001>.

DRULÁKOVÁ, Radka, Drulák, Petr. *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1184-9.

EL Atti, Basma. *France's colonial legacy in Algeria: Sexual violence as a weapon of war*. (Online). The New Arab. 17.5.2022 <https://www.newarab.com/analysis/frances-colonial-legacy-algeria-rape-weapon-war>.

EL Atti, Basma. *Paris to compensate more relatives of Algerian Harki fighters*. (Online). The New Arab. 16.5.2023. Dostupné z: <https://www.newarab.com/news/france-compensate-more-algerian-harki-fighters-families>.

DOMINGUES DOS SANTOS, Elisa a Schlimmer, Sinna. *Nouveau Sommet France Afrique : La continuité masquée de la politique africaine d'Emmanuel Macron, L'Afrique en question*. N 61, Iri, 27 octobre 2021.

ENNAJI, Moha. *Multilingualism, Cultural Identity and Education in Morocco*. Springer Science & Business Media, 2005. DOI:10.1007/b104063

EURONEWS. *Toulouse shootings: France honours victims on 10th anniversary of antisemitic attacks*. (Online). 20.3.2022. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/03/20/toulouse-shootings-france-honours-victims-on-10th-anniversary-of-antisemitic-attacks>.

EUROPEAN COUNCIL OF THE EU. *European Union – African Union summit, 17-18 February 2022*. (Online). 2/2022. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2022/02/17-18/>.

EXPERTISE FRANCE. *Nos missions*. (Online). 1. 8. 2021. Dostupné z : <https://www.expertisefrance.fr/actualite?id=16800>.

FIGURA, Ivan. *Co je neokolonialismus*. Nakladatelství politické literatury: 1965, Praha.

FRANCE DIPLOMATIE. *Après le discours de Ouagadougou : la mise en oeuvre des engagements*. Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères (Online). Dostupné z : <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/afrique/apres-le-discours-de-ouagadougou-la-mise-en-oeuvre-des-engagements/>.

FRANCE DIPLOMATIE. *Relations bilatérales*. (Online). Ministère de l'Europe et des Affaires étrangères 20.3.2023. Dostupné z : <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/algerie/relations-bilaterales/>.

FRANCE24. *Moroccan appeals court upholds six-year sentence for dissident journalist Omar Radi*. (Online). 4.3.2023. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/africa/20220304-moroccan-appeals-court-upholds-six-year-sentence-for-dissident-journalist-omar-radi>.

FRANCE24. *Why is the Western Sahara conflict heating up?* (Online). 6.11.2021. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/live-news/20211106-why-is-the-western-sahara-conflict-heating-up>.

GOILLANDEAU Martin, Tawfeeq Mohammed and Bradpiece Sam. *French military aircraft banned from Algerian airspace amid diplomatic row*. (Online). CNN. 3.10.2021. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/10/03/africa/france-algeria-intl/index.html>.

HALIL, Aybüke Rabia. *The Relations Between Algeria And France In The Shadow Of Colonial Legacy: A New Page Possible?*. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 5.2: 701-725.

HESPRESS ENGLISH. *Morocco and France continue military cooperation despite diplomatic crisis*. (Online). 11.3.2023. Dostupné z: <https://en.hespress.com/60094-morocco-and-france-continue-military-cooperation-despite-diplomatic-crisis.html>.

HORVATH, Ronald J. *A Definition of Colonialism*. *Current Anthropology* 13, no. 1

(1972): 45–57. <http://www.jstor.org/stable/2741072>.

IBRIZ, Lina, Bouchrit, Said. *La mission de prospection économique de la Francophonie fait escale à Casablanca*. (Online). Le360. 10.2.2023. Dostupné z: https://fr.le360.ma/economie/la-mission-de-prospection-economique-de-la-francophonie-fait-escale-a-casablanca_V5B2DPSV65BXFKFXTGLCJL3RMQ/.

INED. *Descendants d'immigrés par pays d'origine*. (Online). 6/2023. Dostupné z : <https://www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/chiffres/france/immigres-etrangers/descendants-dimmigres-par-pays-dorigine/>.

INSEE. *L'essentiel sur les immigrés et les étrangers*. (Online). 13.5.2023. Dostupné z: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212>.

Irish, John. *France takes baby steps to revive Algerian ties*. (Online). Reuters. 8.12.2021. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/africa/france-takes-baby-steps-revive-algerian-ties-2021-12-08/>.

Keohane, R. O. *International Institutions And State Power: Essays In International Relations Theory*. Westview Press, 1989. <https://doi.org/10.4324/9780429032967>

Kingdom of Morocco, Ministry of Foreign Affairs African Cooperation and Moroccan Expatriates. *The Kingdom of Morocco takes part in the 39th Ministerial Conference of La Francophonie*. (Online). 10.12.2021. Dostupné z: <https://www.diplomatie.ma/en/kingdom-morocco-takes-part-39th-ministerial-conference-la-francophonie>.

Kratochvíl, Petr a Drulák, Petr. *Encyklopedie Mezinárodních vztahů*. Portál: Praha, 2009. ISBN:978-80-7367-469-4

Le Monde. *France ends visa disputes with Algeria linked to migration*. (Online). 19.12.2022. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/en/france/article/2022/12/19/france-ends-visa-dispute-with-algeria-linked-to-migration_6008285_7.html.

L'Organisation internationale de la Francophonie. (Online). Dostupné z : <https://www.francophonie.org/node/81>.

Metz, Helen Chapin a Library of Congress. Federal Research Division. *Algeria: A Country Study*. (Online). 1994. Dostupné z: https://tile.loc.gov/storage-services/master/frd/frdcstdy/al/algeriacountryst00metz_0/algeriacountryst00metz_0.pdf.

Miller, Susan Gilson. *A History of Modern Morocco*. New York: Cambridge University Press, 2013. ISBN 1-139-60981-5.

Morgenthau, H. J. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Alfred A. Knopf, 1948.

Nálevka, Vladimír. *Čas soumraku : Rozpad koloniálních impérií po druhé světové válce*. Praha : Triton, 2004. ISBN 80-7254-495-0.

Nálevka, Vladimír. *Světová politika 20. století II*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan, 2000. ISBN 80-86493-16-4.

Nkrumah, Kwame. *Neo-Colonialism, the Last Stage of Imperialism*. London: Thomas Nelson & Sons, 1965. ISBN 0-7178-0140-3.

OECD. *France/Algeria*. Online. Dostupné z : <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/dza>.

OECD. *France/Morocco*. Online. Dostupné z : <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/fra/partner/mar>.

PETRIKOWSKI, Nicki Peter. *Charlie Hebdo shooting*. (Online). 13.2.2019. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Charlie-Hebdo-shooting/additional-info#history>.

RAHAMAN, Shafiqur; Yeazdani Rawshan a Mahmud, Rashed. *The untold history of neocolonialism in Africa (1960-2011)*. History Research, 2017, 5.1.

REPUBLIQUE FRANÇAISE, “La loi n° 2005-158 du 23 février 2005, portant reconnaissance de la Nation et contribution nationale en faveur des Français rapatriés”, Legi France. Dostupné z : <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000444898/>.

SAID, Edward W. *Orientalism*. New York: Vintage, 1994. ISBN 0-394-74067-X.

SMITH, Tony. *A Comparative Study of French and British Decolonization*. *Comparative Studies in Society and History* 20, no. 1 (1978): 70–102.
doi:10.1017/S0010417500008835.

STRANGE, Susan. *States and Markets*. Continuum: London and New York, 1994. ISBN 9781474236942.

THE ARAB WEEKLY. *Macron heads to Algeria with economics, regional security on agenda*. Online. 25.8.2022. Dostupné z : <https://thearabweekly.com/macron-heads-algeria-economics-regional-security-agenda>.

UNE HISTOIRE DE LA FRANCOPHONIE. Organisation Internationale de la Francophonie. Dostupné z : <https://www.francophonie.org/index.php/une-histoire-de-la-francophonie-23>

WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Waveland Press, 2010. ISBN 978-1-57766-670-7.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie Politiky*. Libri: Praha, 2004. ISBN 8072772090.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Export z Alžírsko (obrázek)

Příloha č. 2: Import do Alžírsko (obrázek)

Příloha č. 3: Počet alžírských migrantů žijících ve Francii k roku 2019 (obrázek)

Příloha č. 4: Počet teroristických útoků ve Francii za posledních 10 let (tabulka)

Příloha č. 5: Počet teroristických útoků ve Francii za posledních 10 let (graf)

Příloha č.6: Vyhodnocení výsledků praktické části (tabulka)